

9/31

М. ЛЯКАЧОВ

МАЛОГРАМОТНОЉЕЗЛӨ

ГІЖНЫ ВЕЛӨТЧАН

Ц Е Н Т Р І З Д А Т

МОСКВА

1931

ГИЖНЫ ВЕЛОТЧАН

Чут сорнікуза бөрын.

Кыліс гора голос бригадирлөн. Колхозник-кез јускісө вөввез. Кыскісө муіс плуггез. Пукісө пажнајтны. Уна вын артіллөн. Уна ніја гөрісө павжунөз. Göd пызандөраөн зардө гөрөм му.

Лыддө етө рассказсө горөн, сесса гижө сіјө асланыт тетраддөз вылө да бөра горөн лыддө.

Ноко висталө, кыным тор вылө торјөтчө ета рассказыс? Позө казавны — сізім тор вылө. Быд торыс шусө сорнікузаөн.

Көрмі баітам, нето лыддам, быд сорнікуза бөрын сувтчыламө.

Міжан баітөмыс торјөтчө сорнікузаез вылө.

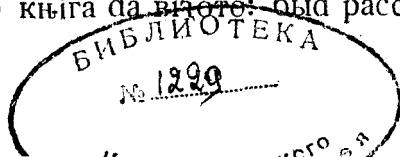
Быд сорнікуза бөрын сувтөтчө чут (точка).

Чут бөрын колө пондөтчыны гижны ыжыт шыпасан.

Сесса ешө колө төдны:

Ыжыт шыпас гижсө гижөт озын: гижны пондөтчікө медөзза шыпассө колө сувтөтны ыжытө.

Бостө кыщөмкө кыга да вистөтө: быд рассказ пондөтчө ыжыт шыпасан.

1. Гіжө етө асланыт тетрафез вылө да кырөвтө чут бөрсәҫыҫыт шыпассезсө.

Те велалін гіжны да лыддыны. Ен вунөт кыҫасө. Унажык лыдды. Ветлы щөкжыка лыддысан керкуө. Гіжгы газет вылө. Олан верман бурмөтны токо колхозө пырөмөн. Пыр колхозө. Кыскы сетчін і мукөд бедһаккезсө да середһаккезсө. Өтласа вынөн мі вермам кулак класс. Өтласа вынөн бурмөтам ассіным олан.

2. Керө сіјө-жө.

Мі організујтім колхоз. Колхозө пырісө бедһаккез да середһаккез. Ужавны пондімө дружнөја. Колхозлө сетісө кредит. Колхоҫһиккез бостісө машинаез. Уҫ бура пондіс мунны озлаҫ. Өні колхозө пырісө вітсө көҫајствоһі. Неважын һөбімө трактор. Колхознөј ыббез өні тырөны трактор зыкөн. Трактор бура кокһөтө мјанліс уҫ.

3. Гіжө етө асланыт тетрафез вылө да кырөввез тујас чут бөрсәҫас гіжө ыҫыт шыпассез: П, У, М, Б, Г, К, О, М, Т.

Локтіс медозҫа мај лун празһык. -осад өкгіс демонстрірујтны вын. -на јөз площадь вылын. -унөны колоннаезөн. -ыдлаын ҫардөны гөрд знамјаез. -аж сөлөмөн оскалө јөз. -ылөны сыланкыввез. -ҫас мунөны музыканттез. -іча луныс. -алун уҫаліс јөз візөтө ассіс вын.

4. Лыддö етö вiçтсö да вiçтö, кыҕ сija торjötöм сорныкуҕаез былö. Сыбöрын гижö сijö да быд ыжыт шыпас оҕö сувтötö чут.

Талун часовна пöдналöм-жылиç собранаю. Уна локтiç jöзыс. Собрания остiç председател сельсоветiç. Комсомолса öтiç öмiç шуiçö часовнаса пöднавны. Пöрiçсез перво пыкiçö. Но том jöz талун вермiç. Часовна шуiçö iҕнавны. Сы тujö постановiçiçö осны лыддiҕан керку. Бура ужалöны комсомолса. Нiҕа пыртöны деревнаö вiл олан. Комсомол быд ужын мытчалö пример. Комсомол—ударнöj бригада деревнаын.

5. Гижö етö рассказö асланыт тетраддез былö да кыроввез тujас сувтötö ыжыт шыпасез: А, I, К, М, Б, Ш, С, П, К, Г, П, Ö.

Иван вöли Görд армијаын. -рмијаiç локтiç мöдиk мортөн. -ван пондiç суседдез коласын баитны артiл жылиç: организуjтчам-пö артiлö. -улаккез лөгөн вiçötлiçö сы былö. -укöдыс сералиçö сijö: оз-пö нем шогмы. -еднаккез да середнаккез сувтiçö Иван дор. -уiçö организуjтны артiл. -уçötiçö нiҕа кариç машинаез. -ондiçö ужавны машинаезөн. -окнитжыка пондiç мунны ужыс. -од бөрти артiлö пыриçö быдöс беднаккез да середнаккез. -ерво миҕан районуын организуjтчиçö уна поснитiç колхоззез. -ни нiҕа öтувтчиçö öтiç ыжыт колхозö.

6. Гетö ета жуагöм вылö öтветтез. Быд öтвет бöрын сувтöтö чуттез. Быд öтвет пондöтчö гижны ыжыт шыпасан. Керö сиз-жö, кыç пондöтчöм гижны то естөн уулаанын.

Көр те пырн колхозö? Ме пырн колхозö мöйму.

Кыным көжаство тнжан колхозын?

Кыщöм машинаез емöс?

Кыщöм таво вöли урожаж?

Кн падмötö тнжанлнс уж?

7. Гнжö асланыт тетрафез вылö да чуттез тужö сувтöтö кыввез: пырö, быд, сарскöж, сöкыт, öнн, ннжа, со жуз.

Ужалнс жöзлөн ыжыт государство. . . . сетчö унажык сога быдкод öтнр. . . . жöз баитö аслас кыв вылын. . . . власт грабнтнс да бура лнчкнс етö жöзсö. . . . вöли овны ужалнс жöзлö сар дырнн. . . . быдöс жöзлөн öткод права. . . . олöны öнн Советскöж со жузын. . . . воис во со паскалö, жонмö да быдмö.

8. Лыдö енö рассказезсö да торжötö сорннкужаез вылö. Сыбöрын гнжö ннжö асланыт тетрафез вылö да сувтöтö кытчö колö чуттез. Чут бöрсаң пондöтчö гижны ыжыт шыпасан.

МНЖАН МОГГЕЗ.

Промышленность мнжан быдмö строитчöны внлнс гырнс заводдез да пабрнккез внт вога план пыртам оланö ноль воөн мнжанлö колöны уна внл машинаез лоасö уна тракторрез ужалам шупыт темпезөн быдлаын муно ыжыт стројка.

КОЛХОЗ ВУНДӨ.

Локтис вундан кад ыб вылын отір пуө колхознөй ыббез вылын гарөтө вундан маши- на брөтө сija гусө да ачыс көрталө колта- езсө кышөтөны шеппез машина кураннез увтын сетөн-жө ңеылын гусө вартөны ужа- лө трактор сija бергөтө вартан машина ма- шина өмө дугдывтөг пырөны колтаез зарңи шорөн кигсө сорғировка увтө сөстөм тус туссө куралөны мешөккөзө да кыскалөны амбарө.

Ыжыт шыпас

9. Гижө енө сорңикузәезсө да кыровтө ыжыт шы- пассез.

Владимир Ильич Ленин шогмис Симбирск карын. Ета карыс Волга ју дорын. Öнi Сим- бирск шусө Ульяновскөн. Владимир Ильичлөн вөлисө кык вон: Олюксан да Митреј. Сојјез сылөн вөлисө: Олон, Анна да Мари. Ленин перво велөтчис Казанын, сыбөрын Петер- бургын, көда öнi шусө Ленинградөн. Рево- люција бөрын Ленин олис Москваын.

10. Гижө асланыт тетрафезө: а) морт ңиммес, б) кар ңиммес, в) ју ңиммес.

Ed вунөтө:

Ңиммес, аҗҗиммес, фамиљоез, ју ңиммес,
кар ңиммес гижсөны ыжыт шыпассан.

11. Гіжө ета сөрти адрес асланыт велөтислө, „Гөрис“ газетө, Окрисполкомө.

МОСКВА „2“

**Арбат. Денежный, 16,
ком. 9**

**СТЕПАНУ ИВАНОВИЧУ
ПАВЛОВУ**

С. ОШЫБ

**Комі-Пермјаккөј окр.
Урал. обл.**

**МИКАЛЛО СТЕПАНОВИЧ
ТУРКИНЛӨ**

12. Гіжө еңө сорныкузаезсө да кырөвтө ыжыт шы-
пасезсө государство да страна ныммезын.

Сарскөј Россия војутіс Германјакөт да
Австријакөт. Турција отсаліс Германјалө.
Россіјалө отсалісө Англіја да Франция.
Октябрса революція мездөтис сөкыт оланіс
Россіјскөј отірсө.

13. Гіжө еңө сорныкузаезсө да кырөвтө ыжыт шы-
пасезсө кар ныммезіс.

Мі олам Кудымкарын. Уралскөј обла-
тын областнөј кар Свердловск. Уралын стро-
итчө вил кар—Магнітогорск. Сталинградаын мі
строітам тракторнөј завод. Новосібірск ды-
нын строитчө комбайн керан завод. Міјан
Сојузын медыжыт каррес: Москва, Ленин-
град, Харьков да Тіфліс.

14. Гіжө еңө сорныкузаезсө да кырөвтө ыжыт шы-
пасезсө морјо да ва ныммезіс.

Кама усө Волга ваө. Днепр усө Чорнөј
морјоө. Дон усө Азовскөј морјоө. Печора

усö Севернöј Ледовитöј океанö. Ми олам
Иңва ва вылын. Кува усö Иңва ваö. Иңва усö
Камаö.

15. Гіжö енö сорңикуғаезсö да кырöвтö ыжыт шы-
пассезсö ҫеревња, посад, район да округ һиммезіс.

Јуріңчі ҫеревњаын организујтчіс колхоз.
Јөг посадын колхоз организујтöм бöрын пе-
тісö многополью вылö. Купрöс посадын,
Јусвинскöј районуын, бöрјісö виҫіс совет. Ко-
ми-Пермјацкöј округ пырö Уралскöј обла-
тö. Округын кваҫ район: Кудымкарскöј, Јус-
винскöј, Јурлынкöј, Кочовскöј, Гаинскöј да
Кöгінскöј.

16. Гіжö енö сорңикуғаезсö да кыровтö ыжыт шы-
паса кыввезсö.

Бакуын шедтöны һефтö. Һефтö öнi пон-
дöтчöны шедтыны сіз-жö Уралын. Ізшом
шедтöны донбасын, Уралын, Сібірын, Кав-
казын, Туркестанын. Вітваса планöн віста-
лöм строітны ыжыт комбінат — Урало-Куз-
бас. Вітваса планöн Коми-Пермјацкöј ок-
ругын шуöм строітны ыжыт вöр пілітан за-
вод. Коса ва вылын лоас строітöм електро-
станціја. Ленинлөн заветтез пырöны оланö.
ССРС лоö індустріалнöј странаөн.

17. Гіжö енö сорңикуғаезсö да кыроввез тујö сувтöтö
ыжыт шыпассез: С, Т, Ј, М, Б, К, У, М, Р, У, Б, З, Т, У, Т.

Ыжыт тракторнöј завод строітчö -талін-
градын. Һужалис көрттуј -урксіб. Гыріс за-

voddez mijan emös -eñingradyn, -oskvaýn, -ранскын,-оломнаын i мукöd каррезын. -ралын уна руда. Руда керössез дынын строитчö ыжыт завод -агñитогорск. Советскöj социалистическöj республикаез союзö пырöны республикаез: -оссијскöj, -краинскöj, -елорусскöj, -акавказскöj, -уркменскöj, -збекскöj да -аджикскöj.

18. Гижö енö сорñикузаезсö. Чуттез тујö гижö колöм кыввезсö: Царіцын, Англіја, Кува, Луксејов, Кудымкарын, Кудымкар, Менделеејов, Гајна, Кама, Көс, Көс.

. . . кар öни шуöны Сталинградөн. Буржуазнöj . . . сіннас оз азы мијанліс Союзсö. Мијан . . . ва вылын ем електростанција. . . посадын строитисö вил школа. . . öни кујим техникум. . . посадаһ . . . стантсијаоҙ строитчö шоссе туј. . . посад сулалö . . . ва дорын, а . . . посад . . . ва дорын.

19. Гижö асñыт ним, ајним да фамиљо. Ед вунöтö: ним, ајним да фамиљо гижсöны ыжыт шыпасаһ.

20. Ноко ена вoпpоссезлö сетö öтветтез. Гижö нијö асланыт тетрадезö.

Кыным район Коми округын, кыз һија шусöны?

Кыщöм ваез котöртöны Коми округöt?

Кыщöм ва вылын сулалö Кудымкар?

Кыщöм карын шогмис Ленин?

Кыз шусө өні Сімбірск кар?

Кыз шуоны Сталин жортос?

21. Гижө етө анкетасө асланыт тетрадфезө да тыр-
тө сижө.

АНКЕТА.

1. Фамилля, ним, ајним.

2. Көр те шогмін, кытөн?

3. Партияын-ја те, кыщөм вогаң?

4. Пырін-ја колхозө?

5. Кытөн ужалан?

6. Кыщөм тенат адрес?

22. Гижө енө сорыкучаезсө. Чуттез тужө сувтөтө ко-
лан кыввез.

Медыжыт кар мијан Сојузын Шөрса
кар мијан округын Вил школа строитисө
. . . посадын. Ленинград сулалө . . . ва вы-
лын. Кудымкар сулалө . . . да . . . ваез вы-
лын. Ме ола . . . деревнаын. Паракоддез
ветлөны . . . ва куза. Мијан всесојузнөј ста-
роста . . . Сижө шуоны

Ыжыт шыпас учрежденью ниммезын

Ен вунөтө:

Учрежденью да организација ниммезын медоҗа кы-
лыс пондөтчө ыжыт шыпассаң.

Ми гижам то етаҗ: Народнөј комиссаррез-
лөн совет. Всероссийскөј централнөј испол-
нительнөј комитет.

23. Гіжө учрежденью ниммезсө да кырөвтө ныг ыжыт шыпассез.

Центральнөй исполнительнөй комитет, Все-союзнөй коммунистическөй партија, Народнөй комиссаррезлөн совет, Государственнөй плановөй комиссија.

Мукөд пырсас организација да учрежденью ниммез гіжсөны чинталөмөн (сокращенно), шуам: Советскөй социалистическөй республикаезлөн союз тујө гіжөны токо медоҕа шыпассезсө: ССРС. Народнөй көҕајстволөн высшөй совет тујө гіжөны: НХВС.

Мукөд пырсас гіжсөны ҥе медоҕа шыпассез, а быд кыліс шыпасмөд. Сек ыжыт шыпассаҥ гіжсө токо медоҕа шыпасыс.

Шуам, Народнөй комиссаррезлөн совет тујө гіжөны: Совнарком.

Революционнөй военнөй совет тујө гіжөны: Реввоенсовет.

24. Гіжө енө сорҕукуҕаезсө да кырөвтө чинталөм учрежденью ниммезсө.

ВЦИК — совет властлөн орган. Совнарком гіжіс віль декрет. Менам вонө гіжсіс ВЛКСМ-ө Ајө гіжіс зајавленью Окрисполкомө. Реввоенсоветын председателалө Ворошилов. Совнаркомын председателөн Молотов.

25. Getө ответтез ена јуасөммез вылө. Сувтөтө кычө колө ыжыт шыпассез.

Кыҕ ҥим, ајҥим да фамилью всесоюзнөй старосталөн?

Кин öни генеральнöј секретарөн ВКП(б)
ЦК-ын?

Кыҕ тiјан шусö селсоветныт, кыщöм рај-
он?

Кыщöм главнöј кар ССРС-ын?

Кыщöм шöрсa кар Уралскöј областын?

Кыщöм ва вылын сулалö Гајна посад?

Јитана да јитантöм шыез.

Кыввез шогмöны шыезис. Шыез овлöны јитанаöс
да јитантöмöс. Шыез гiжöны шыпассезöн.

Јитана шыез: а, е, і, о, ö, у, ы.

Јитантöм шыез: б, в, г, д, ђ, ж, ж, з, з, з, ј, к,
л, л, м, н, н, п, р, с, с, т, т, ч, ш, щ.

26. Гiжö енö сорникуҕаезсö да кырöвтö јитана шыезсö.

Гöрiс бригада петiс гöрны. Уна плуг
мöртчiс муö. Сöрсөн-бöрсөн мунöны гöрiс-
сез. Сöд дöмасөн ҕардö паскыт му. Павжу-
нöҕ гöрiсö кык га. Чожа мунö öтласа уж.
Бригадалөн уна вын.

27. Лыддö етö кывбурсö да кырöвтö јитантöм шы-
езсö.

ВÖРЫН.

Петiс бригада ударнöј,
Зык лебiс, горалö вöр.
Пу сölöм чер нырыс гарјö,
Лым бусыс—чочком кымöр.

Пөрөны кажгөмөн пуез,
Кызі чарла увтын шеп.
Вына ударныклөн кыс.
Кер обоз кыссө, кыз чеп.
Зуртө көс лым полоз увтын...
Пизө бригадалөн уж.
Плотбишо тырө кер бунтөн...
Вөр туыс волкыт да јуж...

Кывјитөт.

Ми-јан по-са-дыс пы-рис кол-хо-зө.

Лыддө еңө кыввезсө горөн. Лыддө сувтчылөмөн кырөлөн орөтөминнезас.

Кыв торрез (ми-јан, по-са-дыс) шусөны кывјитөттезөн.

Быд кывјитөтын ем өтік јитана шы.

Быд кылын сыным кывјитөт, кыным јитана шы.

Кызі кыв оз төр өтік строчкаө, сек сјө вужөтөны мөдік строчкаө.

Вужөтны строчкаис строчкаө поңө токо кывјитөттез сөрти.

28. Гижө еңө кыввезсө да торјөтө нјө кырөввезөн кывјитөттез вылө. Керө сјз-жө, кыз керөм медоңа кылыс.

Кол-хоз, фабрика, пожум, посад, батрак, бедняк, середняк, трактор, машина, бригада, ударник, электричество, завод, тулыс, гожум, төліс, индустриализация, революция, столовөј, мунамө, оңлан, тыртамө, ужаламө, вынөн, өтласа, пода, социализм.

29. Содтö кырöввез тужö ешö öтiк кывжитöтөн, мед кыввез лоiсö быдсаöс. Гижö сiң-жö, кыңи гижöм медоңа кылыс.

Бекöр, кер—, кнi—, маши—, муна—, котöр—, пук—, пы—, нi—, воро—, ра—, чав—, кар—, песла—, миc—, руч—, каран—, дос—, тет—, пур—, јур—, воро—, тöлöt—, ужа—, кера—, кыска—, котра—, вешта—.

30. Гижö енö сорникуңаезсö да торјötö кыввезсö кырöввезөн кывжитöттез вылö. Керö сiң-жö, кың керöм медоңа сорникуңаас.

Ми-јö стро-и-там со-ци-а-лизм. Кулак бура падмötö ужсö. Кулак пырö колхозö да мырсö сiјö пыщсаңас разны. Капиталиссез лöсötчöны војнаөн Советскöј сојуз вылö. Гөрд армија кужас сувтны паныт. Јонмöтам буражык Гөрд армија. Тыртамö ноль воөн вiтвога план. Строитам гырис заводдез да фабрикаез. Шогмö вiл страна.

Вужötöм.

Ed вунötö: кыввез вужötны срочкаиc строчкаö поңо токо кывжитöттез сöртi.

Оз поң вужötны, нето колны строчкаö öтiк шыпас.

31. Гижö енö кыввезсö да јансötö кырöввезөн кың нијö поңо вужötны:

Вiјны, лыјса, којалö, ујалö, сaјмиc, јaјсö, кaјötö, ојзö, мыјнö, тујлас, мијан, вöјсаcö,

чајдіс, мөјму, тіјанлө, тојыштіс, вөјыштіс, пі-
јаныс, пыжјан, піјаліс, ајыс.

32. Гіжө енө сорнікузаезсө да мытчалө кырөввезөн
кың кыввезсө позө вужөтны.

Міјан өні ем вівогоа план. Быдөс вын-
нымөс пуктам тыртны сіјө һол воөн. Кујімөт
во-һи ужалам план сөрти. Быдөс странаны-
мөс міјө строітам мөдпөв. Быдлаын ужалө-
ны ударнөј бригадаез. Мунө социалист чексөј
соревноваһно.

Міјанлө колө уна көрт, сталь да ізшом.
Строітчөны быдлаын заводдез. Крессана
пырөны колхоззезө, піскөтөны тујез віль
оланлаң. Быдмөны сплошнөј коллективіза-
ціја рајоннез. Міјө пырім-һи социализмө. ССРС
быд му пагта пролетариатлөн ударнөј бригада.

Примеррез повторітөм понда.

33. Гіжө енө сорнікузаезсө да чуттез тујө сувтөтө
кыввез, көдна гіжсөны ыжыт шыпассаң.

Міјан деревһа шусө Менам ем
вон . . . да сој . . . Председательын сель-
советас . . . јорт. Велөтісһымлөн һимыс
Міјан сельсовет . . . , рајон Председа-
телас колхозө бөрјісө . . . јортөс. Менам һи-
мө . . . , фамильоө Ме велөтча . . .
школаын.

34. Гіжө енө сорныкузаезсө да кыровтө жітана шыезсө өті кырөлөн, жітантөм шыезсө кык кырөлөн.

Görd donön öшалө тулысса шонді вөр вевдöрын. Біпурөн тырөмас öшыннез. Кылөны жынһаннез. Локтө вөріс пода. Чулалө ужын піған тулысса лун. Леңчісө му вылө міча рыт. Рытлаңас женөж вөјіс гөрд рөмө.

Шупыта петіс сельсоветіс Мітіт да іңдөтчіс шулгалаң улычаөтгіс. Сіја муніс комсомольскөј ячејкаө. Талун нылөн обшчеј комсомольскөј собраңно. Корісө быдөс том јөзсө деревһаіс. Вопрос сулалө безбожнөј ячејка организујтөм јыліс. Мөдөны пөднавны часовһа. Сы тујө остны лыдһаған керку.

Јуалан да горөтан пассез сорныкузаез бөрын.

Простөј сорныкузаез бөрсан пыр сувтөтчө токо чут. Но емөс ешө жуалан да горөтан сорныкузаез.

Јуалан сорныкуза бөрын сувтөтчө жуасан пас (?).

Горөтан сорныкуза бөрын—горөтан пас (!).

35. Гіжө енө сорныкузаезсө да кыровтө ніјө сорныкузаезсө, көдна бөрын сулалө жуасан пас.

— Јорттез, гіжіт етө сорныкузасө?

— Гіжім.

— Саша, те кін јыліс гіжін?

— Ме гіжі вөв јыліс.

— А те, Паша, решитін задачаезсө?

— Решити. да ешö гижі вист колхоз жыліс.

36. Гижö енö сорникузаезсö да кыровтö нижö, көдна бöрын сулалö горöтан пас.

Жортöј, виқот гажөнжык! Содтамö вын, содтам темпез тыртны ноль воөн втвоса план! Ме ужала заводуын. Василь пырис колхозö. Ас дыр олö рабочөјезлөн да крессаналөн сојуз! Пролетарийез быд му выліс, öтувтчö! Талун ыжыт празник—1-öј мај. Ми муним демонстрация вылö. Ас дыр олö Совет власт! Батраккез, беднаккез да середнаккез, öтувтчö гырис колхоззезö!

37. Ена öтветтез сөрти сувтöтö оқас жуасан сорникузаез, кық керөм медоқза виқас (строчкаас).

Жуасан:

Öтвет:

1. Пырин-ја те колхоз-
зö?

2. . . .

3. . . .

4. . . .

5. . . .

6. . . .

7. . . .

8. . . .

1. Ме пыри колхозö.

2. Пыри колхозö мөј-
му.

3. Колхозын 30 вöv.

4. Столовөј абу-на.

5. Ясли остим таво.

6. Колхоз јөнмөмсö
бура паdmötöны
кулаккез.

7. Колхозын 127 м.

8. Ны коласис челаф
33 морт.

38. Гіжө енө сорникузаезсө да кытчө колө сувтөтө жуалан да горөтан пассез.

Кытөн те вөлін. Асылыс вөлі гажа. Ас дыр олө коммунистическөй партија. Мыј-нө ті лөсјат, стружитат, кінлө. Ас дыр олө ленинскөй ЦК-лөн генеральнөй секретар — Сталин јорт. Гажөтчө, вөјө саддез пыцкын шөр по-садөј — Кудымкар. Ок, гажыс мунда: ме велалі-ні лыддыны. Озлаң ешө велөтчыны колө, сек унажык пондам төдны. Окофитан он велөтчыны. Понда, понда ешө, велөтча озлаң.

Небыт шыпассез.

Комі кылын небыт шыез гіжсөны то кыщөм шыпассезөн: **л, н, т, с, з, д.**

Ed вунөтө: коміөн гіжсө сіз, кыз кылө сорныын.

Кывсө-кө небыт шы — гіж небыт шы, кывсө-кө чорыт шы — гіж чорытө.

Роч кылын ем „ь“, көда көр колө небытө чорыт шысө, а комі кылын сіја абу.

Кыввез небыт
шыпассезөн:

Полө	Сін
Колө	Сур
Кулө	Лөсөт
Вон	Кыз
Пин	Виз
Топ	dad
Шат	Гад
Гіп	Бед

Кыввез чорыт
шыпассезөн:

Полө	Сім
Колө	Сур
Кулө	Весөт
Вон	Кыз
Пон	Поз
Топ	Вод
Гут	Рад
Тылөп	Кад

39. Гіжө енө сорңикузаезсө да кырөвтө җебыт шы-
пассез.

ЛЕНІНЛӨН КЫВВЕЗ.

Міјө гов јөз, пемыт јөз. Сетіс міјө ог
шогсө. Вөлі бы токо окота да мед сөлөм-
ным кыскіс велөтчыны. Мед міјө ток ве-
жөртім: өні ужаліс јөзлө колө велөтчыны
ас пондагіс, мед аслыс бур олансө лөсөт-
ны. Өні велөтчөмыс колө җе баріннезлө бы-
дөс бурсө керны, а мед лөсөтны ассіным олан.

40. думайтө да гіжө асланыт тетрафезө сорңикузаез,
мед ена кыввез пырісө гіжөм сорңикузаезас.

Ңаҗ. Паҗ. Каҗ. План. Олан. Полан. Пук-
сө. Сылө. Угіс. Сылө. Уса. Кусө Ңаҗ. Кваҗ.
Плеҗ. Сот. Кылөт. Отсөт.

41. Гіжө енө сорңикузаезсө да кырөввез тујө сувтө-
тө җебыт шыпассез.

-ібалө асыв. Кусө жагө-ік көзүв. Југдө
асывла--а- јенөж. Ошалөтөлі-вөр вевдөрын,
кыҗ дон, б-еджыка -ерөмтчө, лө-өтчө і сіја
сајөвтчыны. Терма-ө, пе-ітчө пырө југытыс,
мытчө кымөссө ві- лун. У-ө посад. Ла-төма
чөскыт онөн. Оз бы--е оланыс і вөр-өтчы.
Шы -е төв.

42. Гіжө асланыт тетраддезө торја кыввез небыт шыпассезөн—л, н, с, т, э, д, быд шыпас вылө кујим кылөн.

43. Лыддө етө кывбурсө, кырөвтө небыт шыпассезсө. Кырөвтөм кыввезсө сесса гіжө тетраддезө.

КОЛЛЕКТИВ.

Каја ыб вылө ме
да віжөта.

Оса гөрд петалөм
сін гажөтө.

Многополью вылө
өні петім
да межатөм ыжыт
ыб лөсөтім.

Мунө кокыта уж,
ог кажалө.

Шонді кістө југөр
да сералө.

Мыла лебімө сіз,
Бура олам?

Міјө віл коллектив
јона дорам.

44. Гіжө енө сорнікужаезсө да коңчїттөм кыввезын чуттез тујө сувтөтө колан шыпассез.

Комсомолө отувтчөны том о . . . рабо-
чөј да ужал . . . кре . . . колас

Көр пессісө Ок . . . рево . . . понда,
сек томмез бура отсалісө. Пыр ніја вөлісө
өтлаын гырі Быдса орга . . . мунісө
Гөрд арміјаө.

Комсомол бура отсалө дорны ві . . .
олансө. Клуб, лыд . . . керку, лікпункт —
быдөс етө отсалө осны комсомол.

Кыҕ гижсөны: ja, ju, je, jö, jo, jy.

Роч кылын емөс сетщөм шыпасез, көднаөн пасјисөны кык шы. Коміөн сетщөм шыез гижсөны кык шыпасөн: ja, ju, je, jö, jo, jy.

Мај	Ју	Јог
Јај	Јур	Јөв
Туж	Јукмөс	Јөз
Сој	Јөрһөс	Јы
Сој	Јоди	Јыв
Ној	Јокыш	Јем

45. Гижө енө сорныкуҕаезсө да кырөвтө шыпасез: ja, ju, je, jö, jo, jy.

Рытнас сјезд оссис. Анна сја лунө уна бур басһисө кыліс. Тулысса шорөн кыввез локтөны, југдөтөны вемсө. Раз-мөд дума вылас Јогорыс челадыскөт уеліс. А кыҕ пондас бөра кывзыны—сіҕі-і өзјө гөлөмыс. Паскалө сін оҕас вил оланыс, пелдөтө сјјө һатсис, сір буссис, шынсис. Кывзө Анна да быд висталөм кывсө пыдына сујуштө јурас. Колө кужны кутчисны јонжыка уж бердө, колө петкөтны иңкаезсө паскыт, зоріҕа тужлө—Леңін туж вилө.

46. Гижө асһыт сорныкуҕаез, мед һыө пырисө ена кыввез:

Кажөтө, вайөтө, јај, сојө, мијө, којалө, тіјанлө, лыјсис, јорт, јог, јікі, јір, јем, јештіс, југдис, јукмөс, јы, јывдө.

47. Етö расказсö гижö асланыт тетрафезö да кырöвтö быдöс нijö кыввезсö, кöднаын ем шыпас j. Сыбöрын гижö нijö кыввезсö торjөн тетрафезаныт.

ГЕЛХОЗ АРТІЛ.

Локтіс мiјан деревнаö агроном, пондiс бaйтны öтласа му ужалöм жылiс да артілөн машина нöбöм жылiс. Кытчö те! Лебтісiс мукöд, öмтырнас горлопанітö: некыщöм коммунија-пö мiјанлö оз ков!

Беднаккес jона öтлаасiсö, кыскiсö ас дораныс середнаккесöс да партија вiсталоm сöрті лöсöтiсö колхоз. Нöбiсö көзан да көзыс весöтан машинаез. Межаез быдöс раҗiсö, пондiсö көзны быдөн öтлаын.

Пода öтлаалiсö. Нылö керiсö öтласа шонит картаез. Нöбiсö племеннöј мөссез да пороззез.

Локтіс тулыс. Петiсö колхозниккес ыбылö, зар керан боксан — сöлöм гажöтчö. Бергöтö-ужалö артіл: öтик гөрö, мöдик көзö, кујимöt jöрсö керö... Ыжыт да паскыт муыс, коңеч оз тыдав. Волкыта да басöка петöма оса, сiнмö четчö.

48. Гижö енö сорныкуҗаезсö да кырöввез тujö сувтöтö колан шыпасез.

Електрiчество мi—нлö бура колö. Сi—сотчö öддөн—гыта.. Електрiчество вынөн ужалiс—з унатор керö: ужалöны машинаез,

векӧтчӧны, со—н пуӧны. Сетчін, кытӧн уна донтӧм лонтісантор, мі—строітам електріческӧј станці—ез. Вітвога план помасік кежӧ електріческӧј біпондаскісны —гӧрсӧ Со—з пагта. Мі—н лоас електріческӧј страна.

49. Сіґ-жӧ керӧ.

Мі-анлӧ колӧны гыріс, вына колхоззез. Соціалістіческӧ-соревновањњӧн мунӧ ужыс. Таво мі-ӧ гӧрам ударнӧ-бригадаезӧн. Кулак су-ыштӧ нырсӧ колхозӧ да пыщсањас бы сі-ӧ разӧ. Колӧ -онжыка кутчыны псыны кулаккӧт. Сплошнӧ-коллектівізаці-ара-оннезын мі ліквідіру-там кулак класс. Стеревња ӧні вужӧ соціалістіческ-ту-вылӧ. -онмӧтам смычка рабоче-ез да крессана коласын. Страна мі-ан лоас електрофіціру-тӧм.

50. Гіжӧ енӧ сорныкуґаезсӧ да чуттез тужӧ сувтӧтӧ сетшӧм кыввез, кӧднаын бы вӧлі ја, ју, јо, је, јӧ, јы.

. . . мунам вӧрӧ. Сетчініс . . . кӧч да сӧла. Мамӧ . . . кушак. Міјан посадын строітисӧ електріческӧј . . . Марі . . . ва. Металун пагталі чочком . . . Вурсіслӧ колӧ . . . да суніс. Колхоз кыскӧ карӧ . . . да њањ. Жожын уна . . . , колӧ чышкыны. Порслӧн емӧс . . . Порссӧ . . . щӧкыта нымалӧны. Вонӧ . . . карандаш. Менам ем . . . мам да сој. Тӧлыс огородеч . . . пӧрӧтӧм. Колӧ мӧртны віль . . . Иван орсӧ, а Піла . . .

I da J шыпасsez.

Гижикö щöкыта сорлалöны i da j (jot). Бостам кыв: ja j. Аззат, кыз сija гижсö—медоцца шыпас j, сыбöрын а, сесса бöра j.

Ja j, ва j, сара j, ма j, а j, вö j, ка jö, у jö, су jö, о j, то j, со j, ми jан, ти jан, пи jан.

Ed вунöтö: j һекöр оз кер (образу jт) кыв jитöт, а керö.

j гижсö кыв коңечын, көр шупыта орöтчö шы i (кыз роч кылын й.)

51. Гижö енö кыввезсö, кырöвтö шыпас j.

Ва jöt, ка jöt, juö, jон, со j, jукмöс, jодi, jөр-нöс, jiki, jöктö, jöрын, juör, jугör, jыла, ni ja, сija, jем, jендiс, jөн, jус, jöv, ма jöv, ja cлы, ji-töt, mö jму, ка jны, ва jны, со jны.

52. Гижö енö сорныкузæезсö вiстiс да кырöввез ту jö сувтöтö j.

...Ку-лö Стрижов гid-ын—кулöм һе лов-а. Ci-a i дума -урас колосоөн ветлö, ма-өгөн бергötö: вот пырасö, вот вi-асö. Медперво лы-öмсö ci-a кылис да казалис: ciбötчöны сылөн -орттез посад дынö. Ка cтiсiс, ныр-ыш-сiс Стрижов да пырис iзас увтас. А чочком-мезлö һекöр вöли Стрижов-ылис дума-тны—öдва агныс -ештiсö са-öвтчыны медбöр-а керкуез са jö, кыз möдöр посад понсаңас мыт-чиcиcö гöрд отр-адһиккез.

Лөз-угдө, паскалө лун. Мытчис биа чу-
жөмсө вөр са-саң шонди да колтаөн ко-ыш-
тис -угөрсө му вылө. Лун оссис. Посад вужис
гөрд геро--ез киө.

53. Гижө енө сорныкузаезсө. Кытөн ј кыв оңын, кы-
рөвтө сижө өтик кырөлөн, кытөн ј кыв понын, кырөвтө сi-
јө кык кырөлөн.

Вај меным кнѳгатө. Пила Макар кокнѳта
јөктө. Суј горас пессө унажык. Гөрд герој
мунө разведкаө. Странанын мунө електрөфи-
кација. Шонди југөр орсө лысва вылын. Ар-
са ој пемыт. Мыј ми пондам строитны вѳтво-
га план сөрти? Пондам строитны ыжыт за-
voddez, фабриккес, колхоззес, совхоззес.
Шогмас Днепрострој, Сталинградскөј тракт-
торнөј завод, Магнѳтогорскөј завод, Кузбас
i уна мукөдтор.

54. Гижө енө сорныкузаезсө да чуттез тујө сувтөтө
ј-та (јота) кыввез, нето кывпоннез.

Кулак ви . . . колхознөј вөв. Ту . . . му-
нө вөр коласөт. Вања . . . каша. Талун . . .
төліса, міча. Мөс сетө колө вур-
сіслө

55. Гижө енө сорныкузаезсө. Кыв жыныс дынө, чуттез
тујө, содтө ј-та (јота) кыввез лбө кыв торрез.

Ми . . . совет . . . власт быдөс бөр . . .
Ужаліссез—рабоче . . . да крессана—асныс,
асколассіныс бөр . . . властсө. Деревња-

езын бөр . . . сельсовет. Районн . . . сјезд
бөр . . . Район . . . ісполнїтель . . . комїтет.
Озлаң—Округ . . . ісполнї . . . комїтет.
Сыбөрын—Област . . . ісполком. Медбөрын
Всерог . . . советтез сјезд бөр . . . Всерог
. . . централ . . . ісполнїтель . . . комїтет
(ВЦИК).

56. Лыддө етө кывбурсө да гїжө асланыт тетрад-
фезө быдөс кыввезсө, көднаын пантасас шыпас j.

ЛЕНІНЛӨ.

Ок, Һе шондї лезчїс мїжан
Ыжыт вөр саяө рытнас:
Куліс Лєнїн, кусїс мїжан
дона морт бур сөлөмнас.
Сїја пессїс, ловсө пуктїс,—
дорїс жөзлө бур олан,
Ужалїслө тујсө остїс,—
Пондам мунны југытлаң!
Мїјө керам мыј пондөтїн,
Југыд тујлө петкөтїс,
Пондам овны, кың велөтїн,
Мїжан дона велөтїс!

57. Гїжө асланыт тетрадфезө дас кыв, мед быд кыв
шөрын вөлі шыпас j; сесса гїжө дас кыв, мед вөлі j кыв
понын.

Аскофалом.

Мукөдпырғас кыв шөрын емөс һејаснөј шыез.

Бостам кыввез: кыз, кызжык, сотчө. Көр баитам, сек кызжык тујө бытте кылө кызжык, сотчө тујө — соччө, а гижөны һја пыр етаҕ: кызжык, сотчө. Ж да Ч шыез аскофалөны оғанис сулаліс шыезсө.

Ед вунөтө: көр кыв шөрын ем һејаснөј шы, да од-кө кужө кыщөм шыпас гижны, сек етө кывсө колө вежны сіз, мед һејаснөј шы бөрсаң сулаліс јитана шы. Сіз сотчө — сотө, кызжык — кызө.

58. Гижө ена кыввез дынө мөдік кыввез, кыз пондөтчөм естөн медоҕа кылыс.

Göd — сөджык

Чорыт — чорытжык

Лөз — . . .

Görd — . . .

Важ — . . .

Кыз — . . .

Ыжыт — . . .

Веж — . . .

Куз — . . .

Куш — . . .

Көс — . . .

Kod — . . .

59. Гижө енө кыввезсө да кырөввез тујө сувтөтө колан шыез.

Көс — кө-жык, чорыт — чоры-жык, лөз — лө-жык, важ — ва-жык, сөд — сө-жык, гөрд — гөр-жык, леҕ — ле-чө, вөрөт — вөрө-чө, сот — со-чө, вөт — вө-чө, вiд — вi-чө, горөт — горө-чө, өшөт — өшө-чө, јорд — јор-чө, пондөт — пондө-чө, веж — ве-жык, горш — гор-жык, шедө — ше-тыны, ыжыт — ыжы-жык.

60. Гижө енө сорныкузәезсө да кырөвтө кыввез, кытөн емөс кыв шөрын аскофалан шыез.

Отнаса крессаналөн өчиммес лөзөс, а колхозлөн лөзжыкөс. Колхоз пондөтчө культурнөја ужавны му. Тавоса тулыс кежө бура лөсөтчө. Мјан школа ыжытжык селсоветса. Иван велөтчө школаын. Пондөтчө лыдфыны-һи. Проһалөн чужөмыс сөд, а Петралөн ешө сөджык. Волховстрој ыжыт, а днєпрострој лөө ешө ыжытжык. Локтіс тулыс, шоррез пөлтчiсө. Кыщөм заводдез пондасө строитчыны Комі округын? Пондасө строитчыны вөр пiлтан, бумага керан да скипiдар леҕан заводдез. Кудымкарсаң Меңделејов станцијаө пiскөтчө шоссе туј. Сплошнөј коллективизација рајоннезын кулак лыквiдiрујтчө кыз класс.

61. Заданно Гижö даc кыв, кытöн бы вöлиcö аскодалöм шыез. Гижö то етаç: важ — важжык, гöрд — гöрджык...

62. Гижö енö сорныкуçаезсö да чуттез тујö сувтöтö колана шыпасsez.

Том јöз гажö . . . керöс дорын. Кудымкарын строј . . . вил театр. Ета пуыс кыз, а овлöны ешö кы . . . пуез. Кöс пуис аркмö кöс . . . пес. Петра стопа вылиç тарöв . . . маçöн. Пукалö кöч понул увтын, оз і вөрçö . . . Колхозныккез талун оç че . . . да пондö . . . гөрны. Мијанлö уна колö шед . . . көрт, нефт да ізшом. Луныс бергö . . . рытлаң. Шонди сајöв . . . вөр сајö. Иван серöм . . . да, кыç бригадир, медперво пондöтчиç гөрны. дасмöд плуг мөр . . . көзыт муö.

63. Сетö ена вoппросsezлö öтветтез.

Кытöн овлö буржык урожај, колхозын али öтнаса крессанскöј көçајствоын? Мыјсаң овлö бур урожај: бура му наçмитöмсаң, али јенсаң? Мыј ета јылыс бајтöны кејмиçsez? Мыј бајтöны, мыјö велöтöны коммуниçттез да комсомолеччез? Ем абу тјан ÷еревнаын безбожнык сојузлөн јачејка?

Примеррез повторитöм понда.

64. Гижö енö сорныкуçаезсö да кырöвтö нијö кыввезсö, көднанын емöс небыт шыпасsez.

Керкуез колö частожык төлöтлыны, мед важ руыс вежгис сöстöм руөн. Кыçи сöстöм сојан колö мортлö, сиçжö сöстöм мед вöли ру. Колö щöкытжыка ослыны ыбöс, нето öшын. Лун кык бöрти со-ны колö керкусö төлöтны. Жож щöкытжыка миçкавны, мед ез вöv буса. Пызанлиç і öшыннезлиç буссö колö чышкыны.

Некөр ен сöлав жожö, некөр ен сул зырымтö. Мукöдöс каçалан да öв сыс.

Шонди, ва да сöстöм ру — мијанöс медбур вескöтиçsez.

65. Гижö неыжыт вiст, кыç вiçат ассиныт керкунытö. Кынымiç луннас чышкат? Остылат-ја öшыннез, ыбöс? Кынымiç төлиçас миçкалат жож?

66. Гижö енö сорныкузаезсö да чуттез тужö сувтöтö кыввез, кöднаын мед вöли шыпас j.

Секрет Совнаркомлөн гырис . . . велöтöм жылис шуö: „Быдöс велöтчытöм ужалис . . . республикаис колö велöтны грамотаö. Мед вöли велöтчöм быд морт. Велöтчыны позö ас кыв вылын, лбö роч кыв вылын—кинлö кың колö“.

Кöмi . . . öддөн пемыт, неграмотнöйез уна . . . быдөннимлö öддөн бура колö велöтчыны. Лыкпунт остö синнез ужалис

67. Гижö енö сорныкузаезсö, кыровтö нiжö кыввезсö, кытөн гижöм ja, jo, ju, jö.

ВКП(б) ЦК-лөн секретарыс — Сталин жорт. ВКП(б) быд ячежалö жатнöжа мытчалö туж социализм течöмын. Калынын жортöс төдöны быдлаын—сiя 1923 вогаң ССРС-са ВЦИК-ын журалис. Пемыт—велöтчытöм жöзөн виль олан öддөн он строит. Октабрса революция кежö вöли жын жöзыс мижан велöттöм. Советскöй сојузын öддөн бура колö велöтчöм отир.

68. Гижö енö сорныкузаезсö да чуттез тужö сувтöтö колан шыпасез.

Ета керыс кыз, а вöрас емöс ешö кы Менам жöрнöсö важ . . . вешянса. Колхозлөн огаез лö . . . öткаса крессанаса. Колхоз кы . . . кистис нажомсö, сi-жөн i огаыс лö Чоры . . . колö пессыны кулаккöt. Сiя пелит . . . пырö колхозö да пыщанас пондö . . . сiжö раңны. Пилалөн керкуыс невна токо вжы . . . пывсанса.

69. Гижö öтветтез ена вопроссез вылö. Гижö сiң-жö, кың гижöм медоzza сорныкузасö. .

Кытчö пырöтчö гаг?—Гаг пырöтчö муö. Мыжөн пилитчöны? Кин лöсöтчö тужö? Кың сотчö сартас? Тетрафдыс алы кыгаыс кызжык? Мыжөн төлöтчö колхоз? Көр мытчiсö төлис? Вермö-жа автомобил сөрö вöтчыны вöv?

70. Гижö правльнöжа енö сорныкузаезсö.

Велöтчыны, велöтчыны i велöтчыны,—шуис Лъенin. Пессöм наң понда—пессöм социализм понда (Лъенin). Ми

лебтам ыжыт віль керку — социализм. Божевөја лөсөтчам чулөтны көзан кад. Оні мјан озын сулалө өддөн ыжыт задача — коллективизирүтны селскөј көзәјство да ета основа вылын бырөтны кулакөс кыңи класс. Кытчө ез павк-лы мортлөн кок: вөлісө һуррез, вөррез, ваез, сөтчө сув-төтам заводдез, фабрикаез, совхозез, колхозез. Ударык, зајоммез вылө гјжсөмөн сувт медоҗа рјадө. Зајоммез вылө гјжсөмөн быд морт отсалө лебтны быдсөн нарө-нөј көзәјствосө, тыртны пјәтлеткасө һоль воөн,

Кытөн гјжсөны В да Л.

Мјан комі гјжөтын буражык сорласөны гјжны Л да В.

Вөв	Кывтөм	Олө
Көв	Вөвтөм	Сылө
Төв	Повтөм	Пукалө
Кыскав	Сывны	Кералө
Пукав	Јуавны	Велөтө
Керав	Виставны	Кыскалө

Вяөтө, кыщөм шыпасез кыввез коңечын медоҗа столбі-кас? Мыј гјжөм сөдҗыка кыв шөррезын мөд столбікас?

Гјжө енө кыввезсө асланыт тетрадезө сиз-жө, кың гјжөмас естөн.

Оні гјжө енө правілоезсө:

1. Кыв коңечын һекөр оз гјжсы Л, а пыр гјжсө В.

2. Кыв шөрын йтана шыез озын пыр гјжсө Л, а В һекөр оз гјжсы.

3. Кыв озын шыпас Л гјжсө то кыщөм кыв вужже-зын:

лаб, лаж (лажмыт), лак, лағ, лаһт, лап, лащ, леб, лез, лөч (леч), лов, лој, лок, лонт, лоө, лоп, лөг, лөвд, лөз, лөз, лөһ, лөсав, луд, лук, лун, лы, лыа, лыд, лыј, лым лыс.

4. Мүкөд кыввез пондөтчөны В шыпасань (вир, ва, вөр, вылын, вунөті).

5. Роч кыввезын, көдна пырісө комі кылө, гјжсөны В да Л сиз-жө, кың і рочөн (коллективө, готов, колхоз).

71. Вежө еңө кыввезсө сиз, кыз мытчалом медоцца виҕас (строчкаас) да гижө нијө асланыт тетраддезө.

Кыв — кылөн	Пукав — пукалө
Ныв — . . .	Герав — . . .
Вөв — . . .	Керав — . . .
Көв — . . .	Кыскав — . . .
Пөв — . . .	Лукав — . . .
Јөв — . . .	Панлав — . . .

72. Гижө сорникузаез, мед быд сорникузаө пырисө кыввез ена кыввез коласис:

Локтө, лун, лым, лук, лабич, петавны, отсавны, кырөвтны, овны, вөвсө, кылөтө, пукалө, сымөн, ритлаңын, оҕлаң.

73. Гижө еңө сорникузаезсө да кырөвтө нијө кыввезсө, көднаын шөрас ем шыпас л.

Сельсовет — медаҕыт власт деревнаын. Рајисполком — медаҕыт власт рајонын (сјезддес коласын).

Медоцца уж сельсоветлөн да рајисполкомлөн — лебтыны сельскөј көҕајство, отувтны торја көҕајствоезсө гырис коллективвезө да сплошнөј коллективизација рајоннезын бырөтны кулак класс. Сыбөрын — отсавны кооперацијалө да крессанскөј комитеттезлө. Заботитчыны школаез, лыкпункттез, лыддисан керкуез, болнычаез да мукөд тор жылс. Пессыны буражык кулаккөзкөт, көдна падмөтөны быд ужын.

Заданьө. Гижө аснит ҥеҕыт заметка асланыт сельсовет уж жылс. Ед сорласө, быщөмика кытчө колө гижө В да Л. Заметкасө мытчалө велөтислө. Буржыка гижөмсө индө „Горис“ газетө.

74. Гижө еңө сорникузаезсө да кырөвтө кыв шөрис шыпас Л өтк кырөлөн, а шыпас В кык кырөлөн.

Пырисө колхозниккез вөрө. Јускисө вөввез. Кутчисисө уж бердө. Гымалө вөр. Сорласисө голоссез, чер шыез, піла шыез. Шупыта муно ужыс. Отккөз кералөны, мөдиккөз сүјөны уввезсө, кујимөттез лөсјөны качсө, тарлалөны готовөј керсө бунтө. Колхозлөн уна вын, каҕавтөг муно отласа ужыс.

Рыткежас граң дорын лебісö гыріс кер бунттез. Естіс колхозниккезлөн таво-жө шоғмасö шоныт вил картаез.

75. Гижө енö сорныкузаезсö да кырөвтö кыввезсö, көдна шөрын ем шыпас Л öтик кырөлөн, а көдна шөрын В — нїжө кык кырөлөн.

ВÖРÖ.

— Но, јорттез, быдөнныс-ны öксисö. Остамо собраньо. Талун мијан öтик ыжит мого јыліс баитаныс: колö мунны ужавны вөрö, — горөтчис председател.

Сыбöрын висталис, мыла колö тыртны вөр заптан план, кытчö мунны ужавны, мунда быд мортлö керавны, мунда вöv јурö кыскавны, кың вештисöны уж понда.

— Вайö меным кыв, — шыясис бöрсанас Миков Олош. — Ме думөн, колö быдөнлö кың öтик мортлö петны ужавны вөрö. Шонытжыка олисез бөра пыксöны-ны. Бостам то көт Јеграп сғанкоос. Мед нилдөтчыны вөр заптан ужис, сїја Каркосö ассис вузалом. Төдам ми, кың сїја вузалом: төн ешö зоныс вөли баитö мөдик вöv бостны, а сғанко шуö, вузаломөн медбөрја вөвсö, задатки-ны, шуö, 50 руб. бостом. Төдам ми сылис профелкаезсö. Под суд колö сетшөм пыксиссезсö сетны. Јорттез, ми — беднотаыс, думайта-да, ог пондö пыксыны некин вөрö мунөмис, да і богаттосö огö колö гортö, нїжө ешö оғаным вашөтам! Нылö унажыкөн колö пуктыны вöрсö кыскавны!

Гіјисö постановленьо: ашын-жө быдөнныслö петны вөрö, гөрд обозөн тыртны сетөм заданьо: бедноталö да середнаккеслö кыскыны 100 кубометраөн, а богаттолö 150 кубометраөн вöv јурö. Корисö ас сöраныс вөтчыны матис сөревнаезсö і селсоветсö.

Заданьо. Гижө ета рассказ сөрти заметка, кың ті ужалитö вөр заптан кадö? Кыным кубометр вөр кералис тіјан колхоз? Организүйтчылит-ја ударнөј бригадаезö? Кың падмөтö вөр заптан ужын кулак?

Гіјтөнныс вицөтö, мед ладнö лоис Л да В гижөм, бура төдö кытчö көдсö сувтөтны. Гіјжөммезсö лыддö да медбуррезсö индö „Гөріс“ газетö. Заметкаас гижө, кышөм бригада ужалис медвылын темпезөн.

76. Лыддö озлаң листбокөис рассказсö да аззö кыввез Л да В шыпассезөн. Гижө нїжө кыввезсö асланыт тетрадөезö.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКӨЈ СОРЕВНОВАҢООН.

Ыббез былө петтөз колхоз „Вил олан“ керлис пробнөј выезд. Оксисө шупыта. Плуггез і машинаез лөсөтөмөс, быдөс бригадаез төдөны кінлө мыј кытөн керны.

Леңиңечез пробнөј выезд ез керө. Нөм-пө вес вөв-везсө вашөтлыны. Сералөмөн виçотисө „Вил олан“ колхозыккөз „орсөмлө“.

Локтис кад петны ыббез былө. Кыкнан колхозыс петисө өти лунө. Вил олансалөн уж шупыта пондис мунны оçлаң. Мыј ез тырмы, нија ешө пробнөј выезд дырнi каçалисө да быдөс вескөтисө, быдөс готовитисө. Шулалөны плуггез мусө. Бөрсаңаныс көçиссезлөн бригада. Сетчин додҕасөны пияалиссез. Пиçө ужыс, сөлөм радујтчө!

Леңиңечезлөн нежык сiç вешјис оçлаң ужыс: кінлөн плугыс неладно өктөм, кінлөн гужыс орө, көзән машина умөла туссө леçө. Леңиңечез ез петалө пробнөј выездөн да ез төдө, мыј нылөн ез тырмы, мыј неладнө, сiç-јөн і ужыс нылөн падылөмөн пондис мунны.

Вил оланса кык лунөн оçжык леңиңечезса помалисө көçөмсө. Вил оланса организованныҗыка чулөтисө көзән кад.

Задаһно. Лыддө ешө өтпыр етө рассказсө да сыбөрын гиҗө рассказ асныт ена вопроссез сөрти:

Ем-ја тiҗан сөревҗанын колхоз? Кыç лөсөтчө сiҗа ту-лысса көзән кад кежө? Сортирујтөм абу көзыс? Вөли-ја пробнөј выезд? Кыным гектар таво көзис колхозныт? Кыным гектарөн унажык мөјмуса? Гиҗлисө езө мөдик колхозкөт социалистическөј соревноваһно былө договор? Кыç сiҗө ныртисө оланө?

77. Гиҗө ена кыввез сөрти сорникуҗаез, меҗ токо кыввез вежисө, кыв шөрын сулалис Л (вөв — вөлөн).

Вөв, кыв, ныв, пукав, серав, ужав, отсав, пов, оскөв, јөв, ов, көв, јыв, төв, һөв, сыв, çав, оçав, петав, бөбав, гов.

78. Гіжō сорнікузаез, быд сорнікузаезō сужō отік кылōн ена кыввез коласіг. Кырōввез тужō сувтōтō колан шыпас.

-ук, -уныс, -ыјсō, -онтісō, -ōгасōм, -ōзжык, -ōн, -у-дык, -ебōм, -ымјалō, сера-, пō-, серō-, морко-, кырō-, пыра-ны, гора-ны, кы-ны, ужа-ны, ура-ны, кы-сō, соро-тō, оту-тчō.

79. Кыга выліе гіжō асланыт тетраддезō сетщōм дас сорнікуза, кōднаын бы вōлісō кыввез В, нето Л шыпассезōн кыв шōрын, кыв озын, нето кыв понын. Віжōтō быщōмік, мед гіж-тōннас ладно сувтōтны кытчō колō В, кытчō Л.

Гіжōм сорнікузаезсō лыддō горōн велōтгыслō.

80. Гіжō енō сорнікузаезсō да кырōввез тужō сувтōтō колан шыпассез

Та-о мижō кы-ōтīm уна вōр. Локтіс кōзыт тō-. Вонō кера-ō пес, а ме кыска-а. Горōнжык сы- сыланкы-. Вітваса план ко-ō пыртны о-анō большевістскōј темпезōн. Кін-ōн мунō умōла уж, кін -ыстō колтчыны бōрō?! Віл олан мижō дорам јона, мī остам југыт-аң ыбōс. Ыжыт Октабр -ун отір панта-ō, оскō-ōн вужō ешō віл порог. Знамјоыс вы-ына та-ун павјалō.

81. Гіжō енō сорнікузаезсō, помалō кыввезсō, кытчō пук-тōм чуттез.

Уна мижан Комі му вы . . . шога . . . быд-код-шогōтнас: сінвісанōн, луданōн і мукōдōн. Оддōн-ны уна шога . . . сінвісанōн. Быд . . . мижан ңаҥ, бус. Мед ез вōлō мижан шогōттез, ко . . . сōстōма віңны аснымōс і керкусō. Ко . . . щōкытжыка вет . . . пывсанō. Вē . . . віңны аснытō сōстōма. Міска . . . щōкжыка жож. Ве . . . овны культурнōја.

82. Гіжō віт сорнікуза, мед быд сорнікузаын вōлі отік кыв, кōда пондōтчō Л шыпассаң. Сегса гіжō віт сорнікуза, мед быд сорнікузаын вōлі кыв Л шыпасōн шōрас.

Гіжō дас сетщōм сорнікуза, мед быд сорнікузаын вōлі кыв Л шыпасōн шōрас.

83. Сетō гіжōмōн ена вопроссезлō ответтез. Правілнōја гіжō кытчō колō В да Л шыпассез.

Кін пырō колхозō? Кінōс сетчін оз ков леңны? Кыщōм машінаез емōс тіјан колхозын? Кыщōм машінаез

ешö колöны? Тыртис-ја тавоса көқан план тіјан колхозыс?
Кыным гектар көқит зөр, id, лон, шогди, клевер? Кың ті-
јан шусö колхозныт? Гіжіт-ја социалистическөј договор мө-
дік колхозкөт? Бригадаезөн-ја ті ужалатö? Кыщом брига-
даез ужалисö тулысса көқан кадö?

Кывпон ЕЗ

Көр ми баітам уна вöв, нето уна мөс, уна кыв жыліс, сек
ог-ні шуö вöв, мөс, кыв, а шуам: вöввез, мөссез, кыввез.

Аққатö, кың кылыс вежсö: кыв жылас содтіссö ЕЗ.

Ета кывјыв ЕЗ озіе шыпасыс шусö кык пöлөс-ні (вöв—вöв-
з).

Сің-кө ед вундöтö:

Кывтор ЕЗ озын жітантөм шы кыкпöлөссалö (көрт—көрттез,
лун—луннез).

Кывтор ЕЗ озын некөр оз гіжы ВЛ, а пыр гіжсö ВВ (тув
— туввез, кырөв—кырөввез).

84. Гіжө енö сорныкузаезсö да кырөвтö ніјö кыввезсö, көд-
на помасöны ЕЗ кывторөн.

Сельсоветтез пондісö ужавны виль-моз. Öні сельсовет-
тез отсалөмөн батраккез, бедняккез да середняккез орга-
нізујтöны виль олөм, нуөтöны коллективизација быдса район-
незын, сплошнөј коллективизација лөсөтөмөн лквифірујтö-
ны кулаккезсö кың класс. Мукөд сельсоветтез ужалöны
ешö öддөн умөла, оз отсалө колхозезлө, кыссöны бөж
ылын. Сетщом сельсоветтезсö колö бөрјыны мөдпөв.

Сельсоветтезлө колö сувтны чужөмбанөн колхозез-
лаң, а колхозезлө колö буражык отсавны сельсоветтез ужын.

85. Лыддö ето кывбурсö. Гіжө тетрадьезаныт ніјö кыввезсö,
кытөн кывтор ЕЗ озын кыкпöлөсә шыпас.

АСЫВ ФЕРЕВНАҢЫН.

Чу, кытсасöны петуккез.

Локтö асыв, оссö лун.

Керку јуррез, кың кулбуккез.

Содтö асыв јöзлө вын.

Сајмө, лебтісö феревна.

Ловзис лог дорын гуна.
 Оссис зыкөн, кылө һевна,
 Җурки-вирки ворота.
 Щын шакыльезон трубаис
 Лебө вылө, кыз кымөр.
 Ылын, ылын виҗез сајын
 Лөз сулалө пемыт вөр.
 Мича ныв котөртө вала—
 Бумгө, горалө ведра.
 Лезчө расө, вон, вөралис
 Лыјны таррез да сөла.

86. Гижө енө сорникуҗаезсө, кырөввез туйө сувтөтө колан шыпассез.

Капиталист-ез бура пиң-езнысө јирөны мијан вылө, лө-сөтчөны пөдтыны Сојузсө. Сыпонда мијанлө колө виҗны јон да вына армија. Сарлөн армија сулалис помешшик-ез да капиталист-ез дор. Гөрд армија сулалө рабочеј-ез да ужалис крессана дор, пессө капиталист-езкөт да помешшик-езкөт. Гөрдармејец бура төдө—быд му паста ужалис јөз сълөн вон-ез.

87. Коңчитө енө кыввезсө, сувтөтө чуттез туйө колана шыпассез.

Пон — поннез	Јос — јос . . .
Гор — сор . . .	доҗ — доҗ . . .
Посад — посад . . .	Пиң — пиң . . .
Плуг — плуг . . .	Каж — каж . . .
Шыр — шыр . . .	Куран — куран. .
Каң — каң . . .	Җоҗог — җоҗог . .

88. Гижө енө сорникуҗаезсө, чуттез туйө сувтөтө кыввез: кулаччо, јөррез, батраккез, бедһаккез, середһаккез, кулаккескөт, говвез, середһаккез, колхоззезө.

. . . бура бы падрөтөны колхозлиҗ олөмсө. Нија сотөны суез, пөрөтөны да .
 . . чорыта нылө сувтөны паныт. пессыны бура отсалө партија. . . . да . . . отувтчө , кокңөтө ассіныт олан.

89. Гіжө енө кыввезсө, кырөввез тујө сувтөтө колан шыпасез.

Пөв-ез, подков-ез, морт-ез, јорт-ез, јыв-ез, гов-ез, лун-ез, кыв-ез, ныв-ез, кырныш-ез, пинь-ез, виҕ-ез, беҕ-ез, һамөт-ез, гаг-ез, ыб-ез, зуд-ез, пож-ез, роз-ез, кок-ез, поль-ез, ном-ез, вон-ез, гөн-ез, тылөп-ез, гөр-ез, пос-ез, тупөс-ез, горт-ез, шаҕ-ез, маҕ-ез, мош-ез, ош-ез.

Кывпон ЖЫК

Вылөжык лебө —
камгө ыжыт молот,
буражык ветлө —
завскө виль чарла...
Ми олан дорам,
һекініс ог полө.
Горалө, орсө,
гымөтө ура!

Виҕөтө ета кывбүріс кыввез вилөжык, буражык. Кы-
ацөм ылөн конечыс? Кыҕи сіја кылө?

Ед вунөтө:

Кыв понын пыр гіжсө ЖЫК (гажажык, унажык, сөдҕжык). Һе-
көр оз гіжсы ЖЫК, көҕ баитгөнһыс мукөд пырсас і кылө ЖЫК.

90. Гіжө енө кыввезсө, чуттез тујө сувтөтө колан шыпасез.

Кыз — кызжык	Чорыт — чорытжык
Гора — гора . . .	Бур — бур . . .
Куҕ — куҕ . . .	Пөріс — пөріс . . .
Оз — оз	Жаг — жаг . . .
Міча — міча . . .	Важын — важын. . .
Куш — куш . . .	Уна — уна . . .

91. Гіжө сорнікуҕаез, да мед ныө пырсө ена кыввез:

чөскытжык, гөгрөсажык, важжык, гөрдҕжык, вежжык,
горшжык, сөдҕжык, умөлҕжык, чочкомжык, вынажык, же-
нытжык, паскытжык.

92. Гіжө еңө сорныкузаетсө, кырөвтө кыввез, көдна помасө-ны ЖЫК вылө. Сесса еңө кыввезсө ешө гіжө асланыт тетрадзесө.

Јонжыка, јонжыка кiez пизырма! Пишшал вицотом бөрын быгте невна кокнитжык лоис сөлом вылас Василмон. Перытжыка бергөтчис сја да петис өтөрас. Иван лөсытжыка Јаковысса пастасөм. Ужавны ми кужам буржыка. Вескытжыка вицөтө шонди, дыржык-ны вицсө јенөјас. Талун рытыс мичажык. Ми перытжыка пондим лебны олөмон. Клевер турун чөскытжык, да і пөтөсжык.

93. Лыддө етө рассказсө да гіжө асланыт тетрадзесө нјө кыввезсө, көднаын ем кывпон ЖЫК.

Огородеч көзайствоын ыжит отсөт. А кыз ыжитжык огородеч, дак і пөлассө унажык пондас сетны. Мед унажык карчсө бостны, колө кужны огородеч гөгөр ужавны.

Огородечас, кыз ыбылын-жө, колө кужны кытчө мыј көзны. Кыз өтикинө пондам пыр өтик быдтас көзны, дак годис-год сја умољжык і умољжык пондас быдмыны. Медозза годас назмитөмлас колө көзны капуста, огуреччез. Мөди годө сја места вылө колө-ны көзны морков, сорны, лук. Кујимөт годө — аңкыщ да бөбі.

Заданно. Гіжө неыжит вист сы јылис, мыј ті сафитат огородечө, мыјөн огородечсө назмитат, кытчө мыј көзат.

94. Гіжө еңө сорныкузаетсө, чуттез тужө сувтөтө колан шыпассез.

Вылын . . . лебтам гөрд дөрапассө јур вевдөрө. Пондисө бөра щөк . . . кропөтны лыјны. Содис гөрд өтрјадлөн вын, бура . . . пондис ветлыны жылаезын впр. Организујтам гырис . . . коллективвез, нја лоасө вына . . . Колө уна . . . көрт, сталь, ізшом. Строитам Комі округын бур . . . тужез. Пондам вынөн . . . тыртны втвөса план. Талун ми сорөн . . . пондөтчим ужавны. Вадорөтчис вөрыс шөч . . . , посны . . . Анна щөк . . . пондис пыравлыны сельсоветө да лыддисан керкуө.

95. Гіжө өтветтез ена вопросселө. Ответ кыввезын лоаскө ЖЫК, нјө кыввезсө кырөвтө.

Мыла колхозын буржык овны? Кытөн унажык вын? Отнаса крессанінлөн алі колхозын унажык машина? Кытөн кокнитжык овны инкалө — колхозын, алі отнаса крессанскөј көзайствоын? Мыла колхозын вылынжык урожај?

96. Гижö һеыжыт расказ сы жылыс, кыз тiјан чулалисö пере-выборрез, кыз кулаккес пессисö суыштны нырнысö сельсоветö. Кыввезсö, көднаын лос ЖЫК, кырöвтö.

Гижöм бöрас лыддö расказезсö велöтискöт. Буржык расказ-сö иңдö „Гöрис“ газетö.

Кыв шöрын дд, тт, сс, һһ, зз, лл.

Емöс сетщöм кыввез, көднаын шöрас [мукöд шыыс кылö кысгöмөн-мос, нијö шыезсö колö гижны кык шыпасөн: дддд, бббб, месса.

97. Лыддö енö кыввезсö, вијöтö быщöмик, кыз нија гижсöны да гижö нијö асланыт тетраддезö.

дддд	Бытте	Морттез
Бббб	Каттö	Лорттез
Гггг	Унһалö	Ошшез
Сысса	Шынһалö	Силла
Нысса	Польла	Килла
Кысса	.Ольез	Улла

98. Гижö енö кыввезсö, чуттез тујö сувтöтö колан шыпасез, кыз мытчалöм озза вијас.

Голöтö — голльö	Ббб — бббббасö
Кискасö — кис . . .	Ггг — ггг . . .
Остамö — ос . . .	Сылөн — сыс . . .
Мискасö — мис . . .	Кыскасö — кыс . . .
Вештасö — веш . . .	Öни — öһ . . .
ддд — ддд . . .	Оз — оз . . .

99. Гижö енö кыввезсö, кыз пондöтöм медозза кылыс.

Сысаһ — сысса, нысаһ — . . . , месаһ — . . . , ост-та — . . . , öни — . . . , дддөн — . . . , килөн — . . . , гггөн — . . . , корöсөн — . . . , шула — . . . , зу-лөн — . . . , чуһöһ — . . . , дддөн — . . . ви-зөн — . . .

Гижö сорникузаез, мед быд сорникузаö пырас кыв то ку-щöм кыввез коласис: тесса, месса, тöһһа, талуһһа, кат-тö, киссö, бытте, мунны, шынһалö, унһалöны, миссö, оссö.

100. Гіжө еңө кыввезсө да кырөввез тужө сувтөтө колан шыпассез.

О--ө, до--асө, онмө--іс, кы--іс, ва--ө-яасө, ко--ектив, У--ана, І--а, кі--а, сі--а, фами--о.

101. Гіжө еңө сорныкузаезсө, кырөввез тужө сувтөтө колан шыпассез.

Виж-итө, ун-алөмөн сылө машина. дугдывтөг кіс-ө шөрөн су. Пуркјө кајө кымөрөн іңас тылөп да шеп, кат-ісө бус машина гөгөрын. Пічө ужалө кол-ектив. Ос-іс гуна ворота. Мі быдөн-ым гіжсिमө ударнык-езө. Ета јөлыс төн-а, сіјөн і рісмөма. Колхоз төбасө, мөдө мун-ы вөр заптан ужө. Он-а кадө колөны боевөј темп-ез. Ме талун лік-пунктө локті медоң-а морт. Кар-езын уна фабрик-ез да завод-ез, ніја ужалөны електричествоөн.

102. Гіжө еңө сорныкузаезсө да чуттез тужө сувтөтө колан кыввез.

Міков термасө . . . вөв да мунны вөрө несла. Кінлөн ета каңыс . . . кок увтын? Зөрсө умөла төлө-төмас, өддөн . . . Шонді југөрыс . . . зарні зерөн. Көңыт ваөн . . . , чочком чышкөтөн чышкісі. . . . моггез мјан—тыртны нөл воөн вівоса план. . . . перытжыка некін оз вермы котөртны. Анну . . . шакылө суныс. Төвнас көјіннез деревна дынас Кіө менам . . . —ужаліс мортлөн кі. Вөввез керөс увтас . . . гөнајтөны. Сіја . . . оз сетчы ошлө. Мыј те сетөн јогас . . . ?

Ы да Ö шыпассез.

Тырмас өтікөн ужавны,
Сетіс абу уна бур.
Колө ужсө өтлаавны...
Коллективө, јөртөј, пыр.

Візөтө, кың гіжөма медбөрја кыввезсө медоңа да кујимөт строчкаас, кушөм шыпассез понас?

Ед вунөтө:

Кыввезын, кытөн кывјылыс НЫ, медбөрја шыпасыс пыр гіж-ө Ы, көт баиттөныс мукөдпыреас і кывсө Ö (сојөны, куритөны, сартөны).

103. Гіжә еңә кыввезсә да кырөвтә кывпон НЫ.

Сулалөны, корөны, мунөны, сурөны, локтөны, өзјөны, кынмөны, лебөны, котрасөны, ысласөны, пурсөны, вурсөны, дорсөны, лыјсөны, кыјсөны, нырјасөны, кера-сөны.

104. Гіжә сорныкузаез, мед нын вөлісә кыввез то ку-щөм кыввез коласіс:

мунөны, строітөны, тыртөны, вундөны, горөт-лөны, организујтөны, пөдтөны, падмөтөны, сула-лөны, гусалөны кералөны.

105. Гіжә еңә сорныкузаезсә, кырөвтә ніјә кыввезсә, көдна помагөны НЫ кывторөн.

Чочкоммез пондісә котөртны бөрлаң. Гөрддөз ны сөрө. Өтік пулемјотөн оқлаңас гөнајтөны, рејөтөны лы-јөны. Анна кывзә, кық колә ужавны, мыј керны гортас інкаезкөт, мыј бердә кутчисны. Біөн сылөн сотчөны сін-нез, бура сіја көсјисә кутчисны пессыны. Міјан оқын су-лалөны гыріс моггез: коллективізірујтны дөревна, строіт-ны віль фабріккез да заводдөз, тыртны нөл воөн вівоса план.

106. Лыддө еңә кыввезсә, сөгга гіжә ніјә асланыт тетрад-дөзә кық мытчалөм медоқза кывнас.

Корө — корөны, локтө — . . . , шогалө — . . . , пі-
зә — . . . , вартө — . . . , куралө — . . . , орсө — .
. . . , пырө — . . . , лөзчө — . . . , кыскө — . . . ,
роксө — . . . , баксө — . . . , пыртө —

107. Гіжә еңә кыввезсә асланыт тетраддөзә, чуттез тујө сувтөтә колан шыпассез.

Пырө . . . , усө . . . , котөртө . . . , норасө . . . ,
ујалө . . . , гөрө . . . , көзә . . . , пиналө . . . , суна-
лө . . . , оқасө . . . , вермасө . . . , ыщкісө . . . ,
вундө . . . , куртө . . . , вичө . . . , дорсө . . . ,
мырсө . . . , горзө . . . , горөтлө . . . , вистасө . . . ,
пуксө . . . , шуксө . . . , мырддасө . . . , четча-
лө . . . , чапкасө . . . , вивывтө . . . , өзјө . . . , бер-
гөтлө . . . , өтувтчө . . . , дрөбалө . . . , јөктө . . . ,
јурдө . . . , гажөтчө

108. Гіжө еңө сорныкуҗаезсө, кырөввез тујө сувтөтө колан шыпассез.

Göd кымөрөн ветлө - - Мікај Васіллөн думаез, ма-
жөгөн бергөтө - - јурас, орласлытөг кыссө - - коңчөтөм во-
нөн — өтйккез локтө - -, мөдіккез мунө - -. Челаф ысласө - -,
өтйккез леҗчө - -, мөдіккез кајө - -. Кытчө ен виҗөт — быд-
лаын, кыҗ шуө - -, тырдоз. Шогмө - - виҗ фабриккез, виҗ
zavoddez, оргаңизујтчө - - виҗ колхоззез.

109. Гіжө еңө сорныкуҗаезсө. Чуттез тујө сувтөтө колан
кыввез, көднја понасөны НЫ вылө.

Совет власт дырнй иҗка вермө . . . собранное
вылө, вермө . . . кі голосујтйкө. Гожумнас өнй . . .
јаслыез. Челаф сетчйн . . . луннезнас. Јаслыез иҗкалө
. . . ыҗыт кокнөт. Бур челафлө јаслыын, гажа: . . .
чачаезөн, . . . сыланкыввез. Гыріс неграмотнөј јөз өнй
. . . лйкпункттезын. Колө бура . . . уҗазны му. Ар-
нас . . . наҗом. Мйјанлө колө . . . виҗ школаез. Ка-
жөтөны . . . пуез. Вөрын . . . голоссез. Вөр запан-
йнын . . . ударнөј брйгадаезөн.

110. Гіжө ена вопроссез вылө өтветтез.

Мыјөн вундөны колхозныккез? Көр кылөтөны кер?
Мыј строитөны ва куҗа? Мыј өнй рабочејез да крессана
пыртөны оланө? Кйннез падмөтөны колхознөј уҗын? Кы-
щөм техникуммез уҗалөны Кудымкарын? Кысан Коми
округын піскөтөны туј көрттујлаң.

Женыт кырөв (фөфис).

Кывторрез—ја, пө, жө, кө, ед, тај, нй, бы, пыр, на,
нөж—мөдік кыввезкөт гіжөны женыт кырөв-пыр: мунө-нй,
локтө-пө, сылө-тај.

111. Лыдфө еңө сорныкуҗаезсө, гіжө нйө асланыт тетрад-
дезө, кырөвтө женыт кырөла кыввезсө.

Ем-ја тйјан фөревнаын лйкпункт? Ем-кө, кыҗ сйја уҗа-
лө? Лйкпункт-пыр мй чулөтам быд велөтчытөм мортөс, Ле-
нйн шуіс сйҗ, мед быд кукаркаыс-пө кужіс вескөтлыны
странаөн. Мйјан абу-на бырөтөма велөтчытөмыс, а локтис-

-ні сетщом кад, көр быдөс өтирыс колис-һи-бы велөтөм. Оһи сійөн-ед і колө быд-һож пессыны бырөтны велөт-чытөмсө.

112. Лыддө еһө сорһикуһазессө, сыбөрын гижө да кытчө колө сувтөтө жөнйт кырөввез.

Уһа ҫеревһаһын абу һа раҫио. Мукөд өтир раҫио жылис озө һа төдө һем. А раҫиоһыс бура ед лебтө миһанлис културасө. Раҫио сөрти позө сиз жө кывһны, кыз і клубын, быд коҫ музыкасө, докладсө, орсөмсө. Абу һа кө тиһан ҫеревһаһын раҫио, сувтөтө сижө. Уһаһн кө кутчат ета бердө, сувтас сija ҙик донтөма.

113. Гижө еһө сорһикуһазессө, кытчө колө сувтөтө жөнйт кырөввез.

Миһан колхозын мөйму тулыснас өтамөдкөт баитисө да оҙ гөрисө парсө. Токо көҫисө оһазес, сек жө кутҫисисө пар бердө, сек жө пиһалисө. Ва ешө вөли муһыс. Ез і каһалө кыз быдөс гөрисө. Гөрөм бөрас пиһалисө. Арһас һеҫель куһим оҙти көһан кадөһәһис парсө бергөтисө. Урожај шогмиҫ бур. Руҙөг гектар вылис уһис 1 тонна 320 кг.

Мукөд ҫеревһазезын ваһ моз гөрисө, һылөһн урожај вөли сетщом жө, кыз і оҙжык.

Задаһһө. Гижө ета расказ сөрти һеһыжит расказ сы жылис, оҙ-ја гөрө тиһан колхоз парсө, кыщөмөсө тиһан урожајез, лебтө-ја урожајсө оҙ пар.

Ед вунөтө кытчө колө сувтөтһы жөнйт кырөввез.

114. Гижө перво еһө сорһикуһазессө, сесса аҙҙө жөнйт кырөла кыввез да гижө һижө торһөн.

Изба ҫитальһаө пырис пөрис ҙор старука. Чужөмыс ҫукыртчөм-һи, кыз пөжалөм картовки. Лажмыта копыр-һитҫис избачлө да горөтҫис:

— Оһан-выһан!

— Лоқтан, здорово! Те мыј, ме дһнөҙ-бы лоқтин?

— Те дһнөҙ. Судө колө прошеһһө гижһны. Нһлө Аһнаһыс, быдса гөжум Быздыль Оһдрейһн строһын олис. Арһнас страданас пондис шогавһны. Оһдрейһс і шуө менһм: бос-пө һывтө гортат, мыј-пө ме сижө вес понда һаһһнас вердһны, һем-пө оз вермы керһы-да. Сөм сиз-жө јөртис,

оз сет олөмыс понда. Те, деџина, гижыш меным прошең-
носө.

115. Гижө гортаныт сорныкузаез, көднаө мед пырасө кывтор-
рез: пө, жө, тај, һі, кө, бы, ед.

Гижө думајтөмөн, ед вунөтө, кытчө колө сувтөтны женыт
кырөввез.

116. Гижө енө сорныкузаезсө, чуттез тујө сувтөтө кыввез:
јурінса-ед, во-һі, воө-жө, сіз-жө, пондїсө-һі, он-
-һі, уна-һі, өтлаалам-кө.

. . . кык . . . олөны колхозын. Медоҗа . . .
агроном вїсталөм сөртї колхозныккес вуҗїсө многопольо
вылө. Вајїсө көзан машинаез. Ышкөны, вундөны і вартө-
ны . . . машинаезөн. Колхозныккес . . . кутчїсны
кыҗа бердө. Таво остїсө јаслы. Ыб вылас петан да челаф
понда . . . пов. Јурінсалөн . . . олавыс веҗсїс.

Нылөн і пода өтік картаын.

— . . . пода, сек вердны сіјө буржык, — шуөны
колхозныккес.

Заданьо. Гижө җеыҗыт вїст сы јыліс, ем абу тїјан колхо-
зын јаслы. Ем-кө, гижө кыҗ сіја уҗалө, кыным челаф сетчїн, кыҗ
дөзјрајтөны нїјө.

Гїжтөһныс ед вунөтө кытчө колө сувтөтны женыт кырөввез.

ПРИМЕРРЕЗ ПОВТОРІТӨМ ПОНДА.

117. Перво гижө енө сорныкузаезсө, сесса лыддө нїјө горөн.
Вїҗөтө да вїсталө, кыным сорныкуза гїжөм? Кыҗ пондөтчїсө гїж-
ны чут бөрсан.

Медыҗыт враг колхозлөн — кулак. Кулак, кыҗ кужө,
сіз і мырсө падрөтны колхозсө. Мыјөн олө кулак? Сїја
токо батраккес да бедһаккес сїві вылын і вїҗөтө ветлы-
ны. Кулак сотө колхозліс турун зороддез, травитө өзім-
мез, пөрөтө јөррез. Кулак пырө колхозө да пышсанас
бы раҗө колхозсө. Колө чорытжыка кутчїсны пессыны
кулаккөт.

Заданьо. Эта расказ бөртї гїжө аеныт расказ сы јыліс, кыҗ,
мыјөн вредитөны тїјан колхозлө кулаккес. Гїжөмсө вїҗөтө велө-
тіккөт да индө „Гөріс“ гаҗетө.

118. Гижө мөдөргїс сорныкузаезсө, кырөввез тујө сувтөтө
җыҗыт шыпассез.

І. В. СТАЛИН.

-осіф -іссаріоновіч -талін крессанін пі, -іфліскөй губернаіс (-авказіс). -огмылөм декабр 21 лунө 1879 воө. 13 васа сіја пондөм велөтчыны семинаріяын. Сетчініс сіјө вашөтөмас, мыла пондөм агітіруйтны рабочөјјез коласын.

-кѳабрскөй революціја дырны -талін јорт јураліс востаңһоөн -енінградын.

-жыт заслугаез понда -талінлө сетөм -өрд знамја орден.

1922 восаң -талін јорт — генеральнөј секретар ВКП(б) -ентральнөј комітетын, 1925 восаң -омінтерн ісполком презідіумын член. -талін јорт — вождь партіјаын.

Заданһо. Гіжө асһыт, мыј тіјө төдат Сталин јорт жыліс. Ед вунөтө сувтөны кытчө колө ыжыт шыпассез.

119. Гіжө сорныкузаез, мед быд сорныкузаын лоісө кывез ена кыввез коласіс.

Ед вунөтө чут бөрсаң гіжны ыжыт шыпассаң.

Кудымкарын, Комі - Пермјацкөј, Уральскөј, Инва ју, Көс ју, Молотов, „Гөріс“, дньепрострој, Магһитогорск, Кузбасс, Москва, Сталинградын, Гајна посад, Сыктывкар.

120. Лыдһө евө заметкаезсө да сы сөрти асһыт гіжө заметкаез колхозса һепорядкіез жыліс да бур уж жыліс.

„ГӨРІС“ ГАЗЕТӨ.

Кужам пантавны колхознөј тулыс.

Міјан колхоз — „Асја кыа“, көзан кад кежө озжык лөсөтчіс. Поэө петны көзны көѳ талун. Көзыс тырмас, быдөс сортіруйтөм, протравітөм. Уж выныс быдөс јукөм бригадаез вылө. Вөввезлө зөр да турун тырмас-жө. Быд бригада төдө ассіс заданһо. Быдөс ужыс вужөтөм сделһина вылө.

„Асја кыа“ по-большевістскі кужас пантавны тавоса колхознөј тулыссө.

Колхоѳнік.

Трапезһніковса абу лөсөтчөмас.

Колө петны көзны, а Трапезһніковскөј сельсовет сев кежө абу лөсөтчөм. Лон көзыс абу заптөмас. Сөвінскөј амбарын кујлө 120 центһер сортовөј зөр — „золотөј

дожд“, а колхозез вежны сiјо рјадовој зор выло оз i думажтo. Сельсовет план сoрти колoм вајны iзвест 60 тонна, а абу вајoмaс oтик килограмм.

Сель. ККОВ-лoн абу нeкыщoм план. Уна-ја сiја мoдo кoзны, мыјoн oтcавны беднoталo,—нeм оз пoз aззыны.

Колхозник

Адрес конверт выло „Гoриc“ редакцијaо колo гiжны то етаз:

С. Кудымкар. „Гoриc“ газет редакцијaо.

Заметкаез велoтчo гiжны женитика, но мед быдoс медколанаыс вoли висталoм. Мед пoзic вежoртны мыј jылиc селькор мoдoм гiжны—лебтo-ја сiја сoз ва выло недостаткиeз, али буртор jылиc гижo. Лышнoј кыввез eд сyјo.

Заданьo. Гижo быдoнныт асланыт колхоз jылиc заметка, кыз сiја лoсoбтic тавoса зeтысса кoзан кад кeжo.

Лыдoо гижoм заметкаcо урок вылын велoтискoт да кыт колo вeскoтo, вoлжoтo. Сыбoрын индo „Гoриc“ газeтo.

121. Гижo заметка, кыз тiјан ужалиc гoриc бригаaда. Вoли-ја гижoм социальнo-гическoј дoгoвор асланыт бригаaдаeз коласын, мoдик колхозкoт. Кин мeдбура чулoтic кoзан кад, мунда пaскoтico кoзан плoщад, кин мeдoз помалиc кoзoмco.

122. Гижo eтo рассказo, кытчo колo сувтoтo жуалан да гoрoтан пaссeз.

...Феревнасан oтiр co пeтo i пeтo. Oзac нaтoтo coннa кыным мoрт инкаeз гaмaзoн лoктoны. Кианыс быдoнныслoн кинлoн шaт, кинлoн бeд, кинлoн пoщпoн. Быдoнныс гoрoтлoны:

—Вiјам. Вундалам

—Вуп-воп кералам

—Кiшкаезнысo лeзaм

—Кутo, жaгoтo нiјo бырoм вeшjaннeзco. Татчo лoктo-o-o...

Сувтico колхозниккeз (кoднa выло инка стабун лoктic), сулалoны. Рыжык—колхоз oргaнизyтic, нeвнa oзлaн пeтic да гoрoтчic:

—Jорттeз, мыј тi мoдат кeрны. Мыј тi сiјo ужалaтo. Paз oд думажтo, мыј лoo eтщoм фeлoиc oзлaн. Ho мыј тi мoдат кeрны. Вiјны. Вiјны сiја нeдыр. A кин oтвeтco пoндac вiцны. Нeјa тiјo-жo.

Инкаeз сувтчico-мoз, пaдмico...

ТАЛУННА ЛУН.

Гыріс мөг оланө пырө.
Віт тужө — зардө ноль во.
Гыріс уж мунө ва нырөн.
Гымалө зыкын завод.

Вітваса план
Сетөн і тан.
Высінным міжан оз ор.
Пөдтыны міжанос?— Гор!

Онна кад уж вылө корө,
Мі вермамө муез і ва!
дорам мі, пессөмын дорам
Електрической страна!

Талуунна лун:
Темппез да вын!
Аззывлін етө те жорт:
Ужалө машина — морт!

Миллон ужалис жөз ужын...
Кінлөн-нө пым вір оз піз?!
Партіја нуотны кужө
Вескыт політіка віз!

Талуунна лун:
Темппез да вын!
Вешталам керөссез мі,
Јукөвтө ва вына кі!

Заданно. Лыддө етө кывбурсө ещө отпыр да сыбөрын гіжө:
кытөн міжан округын вітваса планөн пондасө строитчыны: көрт
туј, вөр пілітан завод, скіпідар керан заводдез.

123. Гіжө дас сорныкуза, көдна бөрын мед сулалісө јуасан
пассез.

124. Гіжө дас сорныкуза, көдна бөрын мед сулалісө горөтан
пассез.

125. Гіжө енө сорныкузаезсө, кырөввез тујө сувтөтө колан
небыт шыпассез.

-ерев-а дорын лебөма- ві- керкуез, ві- постројкаез.
Ніја колхозлөн. Сіја- і керөма аслыс сыыжда керкуезсө.
Кык во- і чулаліс, кыз ніја пондісө овны отлаын, өтік
ыжыт ко-ек-івын. Керку гөгөрас лебтөма шоныт кар-
таез. Жын-жын ніјө быдөс вевт-өма, -екыт каялө пырны.
Ошыннез картаын -е учөтжыкө- керку ошыннез-а. Уна
кујім годөн вајисө, бо-тісө быд-ко- машинасө. Јеща өні ужа-
лөны кіөн, быдөс -өкытжык ужсө пуктісө машина пе-пон
вылө.

Мездөтчісө -ір-бус-іс да -а- -іс і і-каез, јещажык өні
бергалөны горбі озын. Керөма- отласа столовөј. Ка-ав-
төг мунө ужыс озлаң, -екін отпыр оз шу, оз кайтчы кол-
хозө пырөмі-.

126. Гіжө мөдөрсіс распікасө да кырөввез тујө гіжө колан
небыт шыпассез. Відөтө, кыз гіжө распікаыс.

РАСПИСКА.

Ме, -ев-а Јурі-чі- кре--а-ін, Мак-ім -епановіч Радо--ов -ета етö распискасö Јöг посади- гражда-ін Ва-и-ей Öндрејовіч Петровлö сы јылі-, мыј ме бо-ті сылі-оқосөн 30 ша- -ом да көсји-а долгсö мынтыны іјуль 1 лунö 1931 воö.

1931 во мај 10 лун.

Ö-öксан Ко-чурін.

Заданно. Гижö ета сörти кыщöмкö расписка. Правильнöја гижö небыт шыеза кыввез. Гижöм бöрас гижöмсö лыддö велöтис-кöt да ақзасö-кö ошыбкаез — вескötö.

127. Гижö енö сорныкузаетсö да кырöвтö кыввез, кытөн емöс шыпасез ја, ју, јо, је, јы, јі.

...Мастерскöјын пондисö сорнитны соревноваңно јыліс. Салтыков Иван, рабочеј 1898 восаң, висталис öддөн вежöртана, зев мича кыввез:

„Пондам ужавны мöд-нож. Буражык колö ужавны. Оқалам капиталистическöј странаезсö. Америкатöг быдöс керам. Ағным леғам унажык тракторрез. Ме ачым медоқ муна ударнöј бригадаö“.

Горөн паскаліс ура мастерскöјöt.

„Ужавны быд выніс!.. Пондам ужавны ударнöја!..“

Етақ рабочејез-ударныккес тыртöны вiтвога плансö ноль воөн.

128. Гижö енö сорныкузаетсö да чуттез тужö гижö колан кыввез.

Коммунистическöј . . . вожд — Молотов . . . — то мыј . . . кулак :

„Јуаласö-кö мижанліс, мыј керны кулаккöt, ми вiғам сетщöм öтвет: кулак . . . медлöг враг, нырыштны . . . колö жалөйттöг. Ог-кö пондö пессыны кулаккöt . . . , коллективизацијаным оз понды мунны оқлаң.

Кулак . . . враг, сыкöt колö . . . пессыны.

Лыддö мöдöрөіс социалистическöј договорсö. Вiғötö, кыз сiја гижöма.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЈ ДОГОВОР.

Мижо, колхозниккез „Виль олан“ колхозис, тавоса тулысса кӧџан кадӧ објазујтчам:

1. Быдӧс кӧџыс су сортирујтны да протравитны.
2. Ужавны ыб вылын ударнӧј бригадезӧн.
3. Паскӧтны кӧџан площадь 20⁰/₁₀₀.
4. Назмитны му минералнӧј удобренњоезӧн.

Кытсалам соревновањно вылӧ „Асја југӧр“ колхоз-договорис пункттез оланӧ пыртӧмсӧ щӧктам виӧтны ассиным сельсовет.

Колхоз „Виль олан“.

Заданњо. Эта договор сӧрти асныт гижӧ договор. Верматӧ пункттезсӧ ешӧ содтыны.

Лыддӧ договорсӧ велӧтискӧт да вескӧтӧ ошыбкаезсӧ.

Лыддӧ „Гӧрис“ газетис договор. Виӧтӧ, кыџ сетчин гижӧ.

129. Гижӧ енӧ сорныкуџаезсӧ. Кырӧввез тујӧ сувтӧтӧ і лыбӧ ј, кӧда кор колӧ.

Медоџа борозда празњ-к лунӧ то мы-керис Ошыб-скӧ-колхоз:

Быдӧс про-зводственнӧ-участоккез орган-зованнӧ-а, гӧрд дӧрапасезӧн, революц-оннӧ-сыланкыввезӧн пет-сӧ ыб вылӧ.

Быдӧс про-зводственнӧ-участоккез г-ж-сӧ договоррез нутны соц-ал-ст-ческӧ-соревновањно.

Колхозњ-ккез ужалӧны бура, ужӧ петӧны кадын, прогудез абу.

Он-колхозын 503 кӧџа-ство, да ешӧ быд лун пырӧны в-л-с.

Ошыбса -она кутч-с-сӧ тыртны тулысса кӧџан план.

130. Гижӧ енӧ сорныкуџаезсӧ, кырӧвтӧ нијӧ кыввезсӧ, кӧдна-ын ем і нето ј.

Бур колхозын быдлаын порјадок, уж мунӧ лӧсыта. Порјадоксӧ сетчин сувтӧтӧ общечј собранњо. Общечј собранњо колхозын — медыџыт власт. Быдӧс колхозса уж-

өн јуралө колхозлөн совет. Советыс бөрјиссө общечј собранъоез вылын. Советө бөрјоны сетщөм колхозъиккесзөс, көдна бура төдөны колхознөј ужсө. Совет бөрјө председателөс. Сја виçотө, кыç мунө ужыс колхозас, сја-жө сетө быдөс нарјаддез. Гырис колхозезезын советис бөрјоны ешө торја преçидиум.

131. Гижө енө сорникуçаезсө, кырөвтө кыввез, көднаын емөс аскофалөм шыпасез.

Комі округ чорытжыка талтчис му вылө, шупытжыка мунө оскөлөн озлаң. Сажис Иңва уғанис, булгөмөнжык котөртө. Туруныс ета вежжык. Керавны меным сурис кызжык да і вескытжык пу. Кутчисам чорытжыка уж бердө. Мөјму, гожумыс вөлі көс, а таво ешө косжык. Пила ветлис сетчин, кытөн керөны тракторрез. Сја колтчис заводө ужавны. Електрическөј станцияез сувтөтөны сетчин, кытөн ем уна пес, торф, ізшом. Електрическөј би сотчө өдфөн југыта. Сетчин, кытөн вөлісө шутоммез, өні путриктө кајө сөç лон.

132. Гижө енө сорникуçаезсө, чуттез тужө сувтөтө колан шыпасез.

АГРОМИНИМУМ КОЛХОЗЗЕЗ ПОНДА.

1. Көçан су быдөс колө сортирујтны, быщө . . . весөтны. Көçан озас өтик ту . . . протравит
2. Быдөс көçыс сусө веж . . . сорт . . . тусөн.
3. Гөрны бороз . . . , мед сет . . . ез кај јогту-рун.
4. Бура . . . пессыны вредител . . . (шыррезкөт, гаг пөлөскөт і мукөткөт).
5. Сувтөтны көçај . . . правльнөј уна ыба му вө-фи
6. Бурж . . . наçмитны му, оз . . . гөрны паррез.
7. Быдөс көç . . . көçан маши
8. Не виç . . . пода виç . . . да өчим

Заданъо. Проверитө, пыртөны-ја етө агроминимумсө оланө тјан колхозын.

133. Лыдфө мөдөреис кывбурсө да гижө асланыт тетраддезө нјјө кыввезсө, көднаын ем шыпас Л нето В.

УДАНОЈА КӨҒАМ.

Чожа, чожа сылас лымыс,
Вежсас отірлөн олан;
Чожа, чожа локтас тулыс,
Мыгчас гажа чужөмбан.

Гажа тулыс ми віччисам.
Пізам ужын лун і ој;
Көқан кад кежө лөсөтчам,
Сіја быдлө лоас бој.

Вон колхозыс плуггез вочө,
Вежө нійөн важ сабан,
Трактор пешлө: рафө-течө,
Токо кылө — трин да бран.

Сортіровка голлө, кылө,
Голлө лунтыр талун чу...
І ужавтөн сіја сылө:
— Көзам, көзам сөстөм су!

Іву Гѣепко.

Заданье. Велөтө етө кывбурсө наізуе. Лыддө сіјө колхоз-нөј собранье вылын.

Ета кывбур сөрти гижө Һеыжыт заметка, кыҕ ті лөсөтчат тулысса көқан кад кежө.

134. Гижө енө сорнікуҕаезсө. Кырөввез тујө сувтөтө колан шыпасез—В Һето Л.

—Ешө сек, кыҕ ми пондім оту-тчыны коллективө, богатө шушкіс, вічөтис -өгөн, сіҕ і -өсөтчис пыр чушкыны боксан. Мерајтчан лунө перво ыб вы-ө локтисө інкаез, сыбөрын мужіккез, бөрсанас ку-аччо. Быдөнныс відчөны, рјаксөны. Отлаын ныкөт і посні челафыс, быдөнныс сібөтчөны зоррезөн. Горөт-өны, аксөны... — сіҕ віс-тасіс суд-ө медбөрын Рыжык.

Кык -ун муніс суд, кык -ун кывзісө отір, кыҕ ку-аккез мөдөмас жагөтны, пөдтыны віл туј вы-ө су-тіс, оҕ-аҕ муніс Конановскөј ко-хоз.

Пріговор петкөтан оҕын сетісө кы- общественнөј обвинітел-ө да прокурор-ө.

135. Тыртö етö анкетасö. Гижö не термасöмөн, ошыбкаезтөг.

1. Фамилля?
2. Ним да ажим?
3. Кыщом воö шогмин?
4. Кыщом деревняис, сельсоветис, районис, округис, областис?
5. Кыщом социальнöй положеньно?
6. Көр пырин колхозö?
7. Член кооперативын, али абу?
8. Көрсан велөтчан лкпунктын?
9. Кыным морт тенат семҗаын?
10. думажтан-ја велөтчыны озлаң? Кытөн?

136. Виçөтö, кыз гижом социалистическöй соревновањно договор. Лыддö сижö. Сыбöрын гижö сижö асланыт тетрадьезö. Гижö не термасöмөн, ошыбкаезтөг.

ПО БОЛЬШЕВИСТСКИ ЧУЛÖТАМ КÖҖАН КАҖСО.

Мед шупытжыка чулөтны көҖан кад, Аксоновскöй колхоз „Авангард“ (Јусвинскöй районис) лыддö ассö ударнö-јөн. „Авангард“ социалистическöй соревновањно вылө кытсөвтö Јусвинскöй колхоз то кыщом вопросез куҖа:

1. Помавны тулысса көҖан кад 10 лунөн. Тыртны быдсөн план.
2. Лебтыны гөран норма выработкаез 0,5 гектарöҖ.
3. Гөрны быдöс токо плуггезөн.
4. КөҖны токо сортирујтöм да протравитöм көҖысөн.
5. КөҖны быдöс токо көҖан машинаезөн.
6. Нуөтны быд уж сдельшинаөн.
7. Остны көҖан кад кежö 1 челаҖ җасли да 2 площадка. Остны быд производственнöй участокын гөрд пелөсоккез, көднаын мед вөлисö газеттез, журналлез, кыҗгаез. Мед ыб вылын шотчирикö поэис лыддыны.
8. КөҖны страна оборона фондö 1 га.
9. Пондөтны лөсөтчыны вундан кад кежö.

10. Индыны сплав выло колхозниккезос 29 морт.

11. Нуотны быдос ето ужсо ударноја, паскотны буражык соцсоревнованьо колхоз пыщкас, производственнөй участоккез, бригадаез да торја колхозниккез коласын.

Јусвинса, виэчисам тїансаң паныта кыв „Горіс“ газет-пыр.

Колхозниккез щоктом сорти

Ісаков, Мокін, Блінов.

ЈУСВИНСАЛОН ПАНЫТА КЫВ.

Ми, колхозниккез Јусвинскөй „Горд октабр“ колхозис, социалистическөй соревнованьо выло „Авангард“, колхозлис коромсо примитам быдсон, да ассаңаным сетам то кышом вил пункттез:

1. Быдос осаез увтса площафсо көзны токо сортовөй көзысон — золотөй дождон.

2. Наэмитны му суперфосфатон, көдө кіскавны гектар выло не жецажык 2 тоннаса.

3. Көзны тїмофејевкаон не жецажык 2 гектарса.

4. Көзны шогди не жецажык 10 гектарса.

5. Пїнаваны 15 га виэ.

6. Көзан кад кежө организујтны общественнөй питањо да сіэ сіјө колны во помоз.

7. Организујтны челаф јасли да площадка пыр кежө.

8. Горд пелосокө выпїшитны журналлез: „Лапот“, „Крокофил“, „В помош колхознику“, „Коллективист“, „Кресанка“, „Работница“, „Безбожник“ да „Огонек“; газеттез: „Беднота“, „Правда“, „Социалистическөй земледелије“, „Колхозный пут“ да „Горіс“. Ешо горд уголокын сувтотны радио.

9. Пода вөфитомын да горт потка вөфитомын сетам кыв:

Отлаалом пода мед вөлі не жецажык 21 јурса. Колны быдтыны 23 јур пода.

Отлаалом порссез мед вөлісө не жецажык 45-са.

Во пом кежө организујтны отласа бала да горт потка вөфитом.

Быдос ено содтом пункттезсө щоктам „Авангард“ колхозсө виçотны да виставны мијанлө паныта кыв.

Заданно. Лыддө ешө отпыр договоррезсө. Ветлө асланыт колхоз правленьоо да виçотө — ем-ја нылөн социалистическөј договор. Ем-кө, гижө сижө асланыт тетрадьезө да содталө пункттез, кыщомөс тижан сөрти ешө оз тырмө.

137. Гижө ено сорныкузаетсө да кыровтө ијө кыввезсө, кытөн кывтор ЕЗ озын кыкпөлө са шыпас.

Партија висталөм сөрти рабочејез да ужалис крессана вашотисө помешшиккезөс да фабриканттезөс. 1918 годсаң Ленинскөј большевистскөј партија пондис шугыны коммунистическөјөн.

Өни Всесојузнөј коммунистическөј партијалөн медоңа, медыжыт уж: лебтыны социалистическөј көңајство да стротны вил фабрик-заводдез, мед рабочејезлө да ужалис крессаналө буржык вөлі оланыс.

138. Гижө ыежыт рассказ ена вопросез сөрти. Ед вунөтө кыщом шыпас гижө ЕЗ кывтор озын.

Кин враг колхозлөн? Мыј керөны кулаккез, кың падмөтөны колхозныккезліс ужсө? Мыјөн отсалө партија колхозвезлө? Мыј керө Совет власт кулаккезкөт сплошнөј коллективизація рајоннезын? Кин отсалө кулаклө? Абу-ја тижан колхозын кулаккез? Гижлит-ја „Гөріс“ газетө кулак профелкаез јыліс. Петалис-ја газетас гижөм заметкаыс?

139. Гижө ено сорныкузаетсө, чуттез тужө сувтөтө ЖЫК.

Горөтлөм пондис кывны со бура . . . Погодда логс ыевна шоныт . . . Ныввез бостисө прогвассө, пондис лорөн . . . і горөн . . . киссыны, паскавны комі сыуанкыв. Годыс годө фабрикаез да заводдез пондасө на . . . і уна . . . виңны ізшом да нефт. Електрическөј вын донтөм . . . пар вынса. Кутчисам јон . . . урмөтны производство, бура . . . лебтыны уж производительност. Кујимөт во пјатилеткалөн сетас ешө вылын . . . темппез да цыфраез, кујимөт воө ужалис јөз ешө чорыт . . . оскөлөн пондас мунны вил победаетлаң.

140. Гіжә енә сорныкузаезсә, кырөввез тујә сувтөтә колан шыпасез.

Ајә до -алә вөв. Төвнас вөр дорын у -алөны көјинңез. Шондыс сотә, шы -алә сералө. Быд соік озын колө мі -өтны кiez. Вөр куза тујыс кы -ө сөд воңөн. Уна кі -іс ужаліс јөзлөн вір імперіалістическөј война дырні. Таво І -алө колө мунны Гөрд арміјаө. Сук туруныс ка -ісө кок увтын. Зөрыс өддөн кі -а. Комі округсө ві -ыштас орөтас көрттуј. Велөтчим лікпунтын та сіннезным өні пондісө о -ыны.

141. Лыддө етө кывбурсө да аққө кыввез, көдна помасөны ЖЫК вылө, гіжә енә кыввезсө асланыт тетрадзө.

І луніс лунө вынним содө,
вылөжык лебө оқлаң кі.
Машина ас пластајтө муез,
сајмөтө вөр, дрөбөтө вем.
Унажык көзө, көзө суез...
Віл олан дорам, повны нем!
Гөрөнжык оқлаң коллективөн
оскөвтө өтвын, дөна јөз!
Ас талун гажа пісна кылө,—
талун празнујтө комі јөз!

Заданье. Велөтө етө кывбурсө наизус. Сыбөрын сіјө гіжә асланыт тетрадзө кыга вылө віөттөг.

142. Гіжә енә сорныкузаезсә да чуттез тујә сувтөтә колан кыввез.

Советскөј государстволө . . . уна төваррез. Мед унажык вөлі төвар, мед унажык сіјө . . . фабрикаезын да . . . өні непрерывној ужалан нефела. Непрерывка дырні машинаез . . . сувтчывтөг, а рабочејјез — өтikes . . . , сыкоста мөдіккес Быд рабочеј һоль лун . . . , вітөт лунсө

143. Сетө ена вәпросsez вылө өтветтез.

Непрерывкаөн-ја ужалө тіјан лікпункт? Кыным лун бөрти ті шотчисат? Кыным урокөн овлө луннас? Емөс-ја тіјан коласын ударныккес? Кін велөтчөмнас мунө медозын? Отсалат-ја ті колтчисезлө? Лыдфат-ја гачеттез? Кыщөм-мезө?

144. Гижö енö сорникузаезсö да кытчö колö сувтöтö женыт кырöввез.

Витваса план помасік кежö мiјан оз ло öтик неграмотнöј морт. Вит во бöрти быдöс крессана Коми округіс пондасö ужавны колхозезын, вужасö многопольо вылö. Мытчисö нi мiјан вöррез пыцкын Ілмычлөн лампочка. Быдöс кöзајствоыс Советскöј сојузын мунö план сöрті. Годис годö мiјан сіз жö бура быдмöны колхозез. Быд вил колхоз—виліс вачкөм кулак куза. Уна кө колö јöv, ен вунöт поможö пуктыны панöv.

145. Лыддö етö протоколсö, сыбöрын гижö сіјö ошыбкаезтöг асланыт тетрадзевö.

ПРОТОКОЛ № 12.

Јöгвинскöј селсов., Кудымкарскöј р. „Вил оланлаң“ нiма колхоз общечј собрањолөн.

Вöли 1930 воö декабр 15 лунö.

Собрањо вылын вöлісö 36 морт.

Председатель — Гольов. Секретар — Чистöјов.

Повеска:

1. Вөр запан ужö мунöм жыліс.
2. Удобреньноез ваям жыліс.
3. Мөссез öтувтөм жыліс.

Кывзім: Висталис председатель колхозіс Гольов: колö-пö иңдыны ужалісезөс 25 вöлөн вөр запан ужö.

Постановітiм: Иңдыны ашин-жö кык бригада 15 вöлөн быд бригадаын.

Кывзім: Бaitіс агроном удобреньноез ваям жыліс. Сетöны-пö 4 тонна суперфосфат.

Постановітiм: Эта неделяын-жö ветлыны удобреньноезлö. Поручітны етö ужсö керны завхозлö — Петровлö.

Кывзім: Бaitіс председатель колхозіс Гольов öтик картаö мөссез öтувтөм жыліс.

Постановітiм: Öтувтны мөссез 1931 воын январ 1 лунсаң Вердны нiјö öшлөмөн. Мөссез-гөгөр виçотны бөрјыны: Тітова Аннаос, Чистöјова Öринөс да Грiбанов Степанос.

Председатель Гольов.

Секретар Чистöјов.

146. Лыддö етö доверенностö. Быщöмик вiçöтö, кыз сija гижöм.

ДОВЕРЕННОСТЪ.

доверита бостны 15 шат сöм, köдö ыстöмас менам
ним вылö, гражданка М. I. Нечајовалö.

1831 во мај 23 лун.

Крестанін Проңовчі фер. Гулајов П. С.

Гижöмыс крессанін Гулајовлөн удостоверајтчö

Председатель сельсоветис Четін.

1931 во мај 23 лун.

Заданно. Гижö ета сöрти ас нимсаһаныт етщöм-жö доверенностъ.

КЫТӨН МЫ ГИЖӨМ.

Лысбок

Чут сорныкуза бõрын	1
Ыжыт шыпас	5
Ыжыт шыпас учреждение ниммезын	9
Јитана да јитантõм шыез	11
Кывјитõт	12
Вужõтõм	13
Јуалан да горõтан пассаез сорныкузаез бõрын	15
Небыт шыпассез	17
Кыз гижеõны: ја, ју, је, јõ, јо, јы	20
І да Ј шыпассез	23
Аскофалõм	26
Кытõн гижеõны В да Л	29
Кывпон ЕЗ	34
Кывпон ЖЫК	36
Кыв шõрын ѢѢ, ҤҤ, СС, ҺҺ, ҪҪ, ӖӖ	38
Ы да Ӗ шыпассез	39
Женыт кырõв (ѢѢѢѢ)	41
Примеррез повторитõм понда	43

доныс 35 ур

Цена 35 коп.

У.—5.

М. ЛИХАЧЕВ
ОРФОГРАФИЧЕСКИЕ УПРАЖНЕНИЯ
ДЛЯ ШКОЛ МАЛОГРАМОТНЫХ

На пермяцком нар. языке коми